

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director D.GUSTI

An I • № 10 • Octombrie

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Revista Secției Sociologice a Institutului Social Român

Director: D. GUSTI

Anul I. Nr. 10. Octomvrie 1936.

CUPRINSUL:

D. Gusti: Cercetări parțiale și cercetări integrale sociale. **H. H. Stahl:** Spițe de neam țărănești. **I. Făcăoaru:** Compoziția rasială a populației din Șanț (Năsăud). **D. Țiculescu:** Câteva date despre exploatațiunile agricole din Șanț.

CRONICI:

Emanoîl Bucuța: Cartea, arta grafică și legătoria românească la Expoziția dela Paris din 1937. **Octavian Neamțu:** A III-a campanie de muncă a echipelor studențești. **Traian Herseni:** Metabolismul social (II).

DOCUMENTE:

Florian Bădoiu: Inceputuri muzicale la Leșu. **Florea Florescu:** „Meș-teșugul” fetelor din Leșu (Năsăud) când nu vin flăcăii la șezătoare. **Traian Herseni:** Plan de lucru pentru studiul moralității satești.

RECENZII:

Traian Herseni: Alexandru Claudian: Cercetări filosofice și sociologice; M. de la Bigne de Villeneuve: Une science sociale nouvelle: La Statologie; sa méthode et son objet. **Dumitru Imbrescu:** Dr. Titus Podea: Transilvania. **Const. D. Gib:** David Hume: Cercetări asupra intelectului omenesc (Trad. de S. Căteanu); Roger Munsch: L'individu dans le déséquilibre moderne.

INSEMĂRI:

Activitatea monografică a Institutului Social Român din Basarabia.—Părerea unui savant străin despre Muzeul Satului.—Congresul internațional al Presei învățământului.—Congresul internațional de Estetică și Știința Artei din 1937.—O nouă revistă sociologică: „Rural Sociology”.

Coperta și vignetele de VICTOR ION POPA

Apare lunar. Exemplarul: 15 lei. Abonamentul anual pentru școli și particulari 150 lei, 1000 lei pentru autorități și instituții.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA: Institutul Social Român, Piața Romană 6, etaj III. (Palatul Academiei de Inalte Studii Comerciale și Industriale), București.

D-nii autori și editori sunt rugați să trimită publicațiile despre care doresc să luăm notă, în două exemplare, pe adresa redacției.

CERCETĂRI PARȚIALE ȘI CERCETĂRI INTEGRALE SOCIALE

Continuăm seria articolelor menite nu numai să precizeze, ceea ce am făcut în lucrări teoretice mai cuprinzătoare, cât mai ales să facă cunoscut în mase mai largi și să înfățișeze pe înțelesul tuturor punctul nostru de vedere în materie de cercetări monografice la teren. În articolul nostru din nr. trecut al revistei, intitulat „Temeiurile teoretice ale cercetărilor monografice”, am lămurit pe scurt sistemul de sociologie care călăuzește aceste cercetări și am arătat deosebiriile dintre atitudinea de cunoaștere a Sociologiei față de atitudinea de cunoaștere a Eticei și a Politicei (ca știință). Și susțineam că dintre aceste trei științe sociale numai Sociologia este o disciplină de constatare pură, lipsită de orice considerație de valorificare sau apreciere, știință menită să stabilească și să explice realitatea socială așa cum este ea. Prin aceasta am determinat caracterul realist, de știință întemeiată pe fapte, al Sociologiei. Ea este datoare prin însăși alcătuirea ei ca știință să constate realitatea socială în toate amănunțele ei, fără nici o părtinire și fără nici un ocol, făcând abstracție de orice interes de altă natură. Numai așa Sociologia deschide căi largi și temeinice studiilor etice și politice și face cu puțință o treptată îmbunătățire a realității sociale, prin reforme sociale și desăvârșire morală. Mai sunt însă și alte științe cu acest caracter realist, științe de observație și mănuire exactă a faptelor, cu gânduri teoretice, explicative, cum sunt Economia Politică, Dreptul, Etnografia, Folclorul, Psihologia Socială, Linguistica, Geografia Socială etc. Se impune deci să fixăm poziția Sociologiei și față de aceste științe, cu atât mai mult că unele din ele, cum sunt de pildă, Etnografia și Folclorul, întreprind de mult cercetări la teren, întinse și folositoare, prin care își întretaie activitățile și își împletesc străduințele cu ale disciplinei noastre. Ce aduce nou Sociologia față de acestea și ce devin științele sociale amintite prin apariția și dezvoltarea Sociologiei? Are Sociologia vreun rost în sistemul științelor sociale? Poate ea să absoarbă și să înlocuiască toate științele sociale? Care este soluția de împăcare a acestor conflicte dintre științe, cu condiția să se salveze mai presus de toate interesele adevărului? Iată problemele care ni se pun și care își găsesc o deslegare credem mulțumitoare și întemeiată în sistemul nostru de gândire și în practica noastră monografică pe care urmează să le înfățișăm pe scurt, și în această privință, aici, ca și în numerele viitoare ale revistei.

Dacă se observă bine, toate științele sociale, în afara Sociologiei, se ocupă numai cu aspecte parțiale ale societății: aspectul economic, juridic, sufletesc etc. de aceea se și numesc științe sociale particulare. Se înțelege că studiul unui sau altuia din aspectele sociale, aspecte caracteristice, ușor de demonstrat sau de deli-

mitat, este mult mai lesnicios, decât cercetarea fenomenului integral, de natură complexă. De aceea unele dintre științele sociale particulare s'au dezvoltat mai de timpuriu și se practică și azi cu mai multă ușurință. Față de toate acestea Sociologia apare cu o menire nouă: să cerceteze societatea în toate aspectele ei de realitate, să studieze așa dar societatea ca totalitate. Este justificată această poziție de cunoaștere? Răspunsul este în funcție de alte două probleme, înrudite. Este realitatea socială într'adevăr o realitate totală, nu se desface cumva ca o simplă sumă, în elemente componente, numai juxtapuse? Este societatea altceva decât suma aritmetică a indivizilor și a manifestărilor de viață a acestora? Și cealaltă problemă: chiar dacă societatea este o totalitate originară, ireductibilă și deci inexplicabilă numai prin elemente componente, din moment ce formează obiectul de cercetare al mai multor științe, care o studiază sub câte un aspect al ei, ce rost mai are o știință nouă, care n'ar putea fi decât un corp al altor științe, o enciclopedie a științelor sociale particulare? Așa dar, problema societății ca totalitate și problema sociologiei ca știință integrală; aceste două probleme sunt deslegate astăzi de majoritatea cercetătorilor de specialitate în favorul Sociologiei. Numai câte un rar reprezentant al științelor sociale particulare, care își vede prin aceasta, cu totul greșit, periclitată propria disciplină, mai întârzie în vechile erori și tăgăduiește împotriva tuturor evidențelor, rostul sociologiei ca știință.

Fenomenele juridice, etnice, lingvistice, economice, religioase, artistice, științifice, adică tot ce se leagă de viața superioară a omului, sunt fenomene sociale, născute în societate, dezvoltate în societate și care în afară de societate n'au nici rost, nici înțeles. Astăzi aproape nu mai e nevoie să se demonstreze aceste adevăruri. Ele sunt prea evidente în stadiul actual al cunoștințelor omenești și prea răspândite. De ele s'au pătruns până și reprezentanții științelor sociale particulare, căci din ce în ce apar în Etnografie, Folclor, Lingvistică, Economie Politică, Știința religiei, Știința artei etc., glasuri autorizate care cer completarea cercetărilor de până acum, cu studiul social cât mai integral al fenomenelor ¹⁾. De aceea discuția se poartă mai mult în privința celeilalte probleme: de ce este nevoie de Sociologie, când există atâtea alte științe, care dacă nu studiază nici una în parte societatea ca întreg, o studiază totuși toate la un loc? Problema s'a pus sub forma aceasta mai de mult și s'a ajuns în chipul cel mai firesc la concluzia că totuși Sociologia este necesară, pentru că chiar dacă științele sociale particulare sunt în stare să dea împreună imaginea întreagă a societății, totuși în realitate trebuie să strângă cineva datele împrăstiate în diferite părți și să le unifice, într'o operă de ansamblu. Acesta ar fi rostul Sociologiei, ceea ce nu se mai tăgăduiește astăzi de nimeni. Totuși Sociologia nu se mulțumește cu acest rol de enciclopedie, de știință menită numai să strângă și să orânduiască aportul altor științe. Ea tinde să-și stabilească o poziție proprie, care să-i permită nu numai independența față de alte științe, dar și căi largi de cercetări originale și de creație științifică adevărată. Pentru aceasta multe din sistemele sociologice contemporane, dintre care și sistemul nostru de sociologie, s'au străduit să arate că întregul nu poate fi refăcut din părți, că totalitatea este o realitate primară, originară, menită să facă ea inteligibile părțile, nu să fie ea înțeleasă din studiul părților. Cu alte cuvinte Sociologia care se ocupă cu societatea ca totalitate nu vine ca rang de cunoaștere, cu necesitate în urma științelor sociale particulare, ci *înaintea* lor, făcându-le cu puțință analizele și aprofundările speciale. Nu numai Sociologia are nevoie de științele sociale particulare, ca să nu întreprindă ea cercetări amănunțite cu tehnici speciale de lucru și cunoștințe adâncite de specialitate, greu de dobândit, ci și

1) Mărturisiri elocvente și sincere în această privință se găsesc în partea istorică a studiului meu: Sociologia monografică, știința a realității sociale, vezi D. Gusti, „Sociologia militans“, Introducere în Sociologia politică, pag. 49-70 (Istoricul monografiei).

științele sociale particulare au nevoie de Sociologie, ca să-și poată integra fenomenele în sânul totalității și să le înțeleagă exact locul, rostul și funcțiunea ca realitate. Un cântec, o unealtă, un obicei, o credință nu sunt realități de sine stătătoare, ci întotdeauna sunt legate de grupări de oameni, care formează la un loc unități închegate de viață, societăți adică, fără studiul cărora nu se poate obține decât cel mult un studiu tehnic, formal, al celor dintâi, fără geneza și determinările reale. Iată ce aduce nou Sociologia față de științele sociale particulare și care este rostul ei ca știință¹⁾. Sociologia este știința realității sociale. Ea nu se mulțumește cu unul sau mai multe aspecte ale societății, ci o studiază ca întreg în toată complexitatea ei reală. Prin aceasta ea ajută celelalte științe sociale, cele particulare, să înțeleagă exact rostul fenomenelor sociale parțiale și să le studieze cât mai aproape de real, deci de adevăr. În această sarcină nouă Sociologia nu se mai sprijină decât pe realitate, de aceea ea trebuie să devină o știință de cercetări directe și proprii, pentru că nu mai poate fi ajutată de nici o altă știință din cele existente, silite ele însăși să recurgă la datele științei noastre. Un etnograf, un folclorist, un lingvist, un psiholog, un jurist, un economist, care ar ignora cu totul Sociologia, ar fi ca un botanist sau un zoolog, care ar ignora Biologia sau ca un geograf regional care n'ar cunoaște Geografia generală. Chiar când aceștia n'au citit nici o lucrare de Sociologie, ceea ce se întâmplă foarte des, totuși ei fac Sociologie fără să știe, lărgindu-și câmpul cercetărilor în cazurile fericite sau lucrând cu idei false și improvizate despre societate, în locul ideilor științifice dobândite de către oamenii de specialitate. În împrejurările acestea Sociologia nu pierde desigur nimic, iar științele sociale particulare se vor convinge tocmai prin erorile pe care le săvârșesc de nevoia de a se apropia de Sociologie. Cu atât mai mult că față de refuzul anumitor specialiști în științele sociale particulare de a adopta principiile noi și juste de cercetare, unii sociologi întreprind ei singuri cercetări în aceste domenii, cu tendința de a lărgi câmpul Sociologiei, până a absoarbe toate științele sociale particulare. Așa a procedat de pildă școala sociologică franceză. Care e punctul nostru de vedere față de aceste încercări? Cu răspunsul la această întrebare, lămurim complet poziția noastră în această discuție.

După ce Sociologia a fost contestată multă vreme ca știință, de disciplinele sociale mai vechi, acum după ce s'a constituit, a început ea să nege dreptul de existență a celorlalte științe și să încerce a le înlocui pe toate, prin studiul realității întregi. Teoretic pretenția aceasta este justificată, cum tot atât de justificată ar fi pretenția ori căreia dintre științele particulare să cerceteze societatea întreagă, cu scopul de a lămuri până la capăt un fenomen parțial, care altfel nu poate fi lămurit. Se înțelege că din moment ce realitatea este una singură, totalitatea în care se cuprind nu numai părțile organice, ci și planul lor de existență în comun și funcțiunile de ansamblu, ori de unde s'ar începe cercetarea, fie dela totalitate, fie dela vreun aspect particular, studiul care ascultă de realitate trebuie să epuizeze tot, fără nici un rest, în limitele cunoștinții științifice. Așa dar Sociologia ca știința societății totale nu poate face abstracție de părți, adică de domeniul științelor sociale particulare și nici științele sociale particulare nu pot face abstracție de totalitate, adică de domeniul Sociologiei. Iată un conflict din care s'ar putea să pară că nu există nici o ieșire. Sau desființăm științele sociale particulare în favoarea Sociologiei, sau renunțăm la Sociologie de dragul științelor sociale particulare. Din fericire, există o ieșire din acest impas, după însăși starea actuală a științelor sociale. Realitatea socială e destul de întinsă și complexă ca să ofere un

1) Vezi spre exemplificare: *Traian Herseni*, Stâna din Munții Făgărașului (în rev. Boabe de grâu nr. 6, an. V, 1934), și *Observații sociologice* privitoare la copiii din Drăguș (în Arhiva pentru Știința și Reforma Socială, 1-4, XI, 1933) sau *H. H. Stahl*, Sistemul onomastic drăgușan (în Arhiva pentru Știința și Reforma Socială, 1-2, XII, 1934) și mai toate contribuțiile colaboratorilor noștri apărute în revista de față sau în „Arhiva” citată.

câmp nesfârșit de cercetare tuturor științelor dedicate ei. Nu este vorba decât de o înțeleaptă diviziune a muncii. Sociologia studiază societatea ca totalitate în articulațiile ei mari, în natura, funcțiunile și determinările ei de ansamblu, nu poate însă epuiza această realitate până în cele mai mici amănunte, de aceea ea nu desființează, ci dimpotrivă reclamă și face cu puțință celelalte științe dedicate unuia sau altuia din aspectele societății. La rândul lor științele sociale particulare nu pot întreprinde cercetarea întregurilor sociale, pentru că n'au nici pregătirea, nici puțința de fapt, ci trebuie să lase aceasta în sarcina Sociologiei. Conflictul care părea fără deslegare între cercetările parțiale și cercetările integrale, între științele sociale particulare și Sociologie, se schimbă în realitate pentru oamenii care preferă munca, certurilor fără rost, într'un raport de strânsă colaborare pe căile acelorași străduinți: găsirea adevărului. Sociologia are și ea nevoie de științele sociale particulare, pentru toate cercetările care cer metode și tehnici speciale de lucru ca și pentru opera de sinteză pe care trebuie să o întreprindă și la rândul lor, am văzut, științele sociale particulare au nevoie de Sociologie pentru integrarea fenomenelor parțiale în realitatea totală. Uneori Sociologia este mai harnică sau mai norocoasă și aduce ea mai mult folos științelor sociale particulare, alteleori acestea sunt mai înaintate și folosesc ele Sociologiei. Dar nu odată ele pot pași împreună în colaborare directă, cum am încercat noi în cadrele Institutului Social Român. Cercetările monografice întreprinse de noi sunt opere colective, de largă cooperare, nu numai între sociologi, ci și între reprezentanții tuturor științelor care pot lămurii într'un fel sau altul realitatea. Alături de sociologi lucrează de ani de zile în cadrul campaniilor monografice: juriști, economiști, istorici, etnografi, folcloriști, geografi, biologi, psihologi, naturaliști etc., cu folos reciproc, pentru lărgirea orizonturilor de cunoaștere și perfecționarea metodelor de lucru¹⁾. Nu nesocotim faptul că în asemenea împrejurări uneori domeniile de cercetare se întrepătrund sau se acoperă, dar principiul care ne-a călăuzit întotdeauna în activitatea științifică a fost să nu ținem seama decât de muncă, de ceea ce trebuie să se facă, fără să ținem seamă de granițele fatal artificiale și schimbătoare dintre științe. Dacă sociologii reușesc să lămurească și anumite probleme de folclor, de etnografie, sau de altă știință specială, cu atât mai mare e meritul lor. Și în schimb dacă cercetătorii parțiali aduc un aport serios Sociologiei, nu ne putem decât bucura. Concurență nu poate să existe decât între oameni, științele nu cunosc decât colaborarea. Cercetătorii trebuie să se supună legilor acestora din urmă, nu firii lor omenești. Numai așa putem servi știința și realiza adevărata cunoaștere a realității.

D. GUSTI

1) Vezi Arhiva pentru Știința și Reforma Socială, 1-4, X, 1932 în care au apărut peste 500 pg. cu studii monografice privitoare la mai toate problemele caracteristice ale vieții sătești, datorite la 25 de cercetători de diferite specialități.

SPIȚE DE NEAM ȚĂRĂNEȘTI

O spiță de neam, sau o „genealogie”, cum i se spune în termeni occidentali, este o încercare de a reprezenta grafic rudenile care leagă între ei pe membrii aceluiaș grup biologic. Technica lor de alcătuire, este, prin firea lucrurilor, foarte complicată, deoarece fenomenul însăși pe care vor să-l reprezinte, este complicat. Rudenia ni se înfățișează întotdeauna sub o îndoită față: deoparte este legătura de sânge, consanguinitatea, care este fenomen pur biologic, constând în încrucișări și procreație și, de altă parte, este o legătură de conștiință de rudenie, ceiace nu mai este un fenomen biologic, ci unul mental.

Dacă cel dintâi fenomen, cel biologic, ni se înfățișează întotdeauna acelaș, indiferent de timp și de loc, cel de al doilea, dimpotrivă este veșnic schimbător, din pricina împrejurărilor deosebite sociale în care se încheagă formele de viață familiale, dealungul tuturor societăților omenești, care, acestea nu se repetă niciodată, nici în timp și nici în spațiu.

Conștiința de rudenie dă naștere unor anumite sisteme juridice de rudenie, care deci nu se suprapun perfect și nu acoperă complet fenomenul biologic ce le stă la bază.

De aci o primă greutate: ce anume vom reprezenta în spițele noastre de neam? Fenomenul biologic, sau cel social? Depinde de ce urmărim să cercetăm.

Dacă vrem, de pildă, să studiem fenomenul biologic ca atare, mai lămurit spus — fenomenele de: nupțialitate, procreație, proporție de nașteri pe sexe, de nașteri singulare și gemelare, durată de viață, legi ale eredității — mendelizări ale anumitor caractere, atunci vom căuta să reprezentăm grafic legăturile de sânge dintre oameni. Ceeace este foarte greu — deoarece numărul de oameni care trebuiesc prinși într'o spiță, este cu mult mai mare decât ne-am putea închipui la prima vedere. De pildă, un individ oarecare se trage din doi părinți. Acești doi părinți au, la rândul lor, sânge din patru părinți. Acești patru părinți din opt părinți și așa mai departe. În zece generații — un om adună în el sânge dela 512 oameni deosebiți; ceiace este fără îndoială un număr impresionant de strămoși direcți. Dacă am socoti colaterali, frații și surorile fiecăruia în parte, pe linie bărbătească și femească, am ajunge la cifre astronomice.

Deocamdată însă nu ne interesează spița de neam biologică, ci acea spiță de neam care ne este de folos direct în cercetările noastre sociologice. În aceste spițe, noi vom reprezenta grafic numai acele legături de sânge care sunt folosite în mod normal în închegarea unității sociale a familiei. Astfel, în regiunile unde descendența se face pe linie bărbătească, în cari, adică, femeile căsătorite pleacă din grupul familial al părinților pentru a intra în familia bărbatului, vom alcătui spița de neam exclusiv pe linii bărbătești. Technica acestor spițe de neam pe care le stabilim noi înșine, potrivit nevoilor noastre de cercetare sociologică, este totuși și ea destul de complicată. Va veni desigur prilejul să o înfățișăm, cândva, în paginile acestei reviste.

Deocamdată, am vrea să dăm unele lămuriri, de teorie generală și de tehnică de lucru, cu privire la un anume fel de spițe de neam, care se găsesc în țară la noi, și care nu sunt stabilite pentru nevoile unei cercetări științifice, ci pentru altă nevoie, de viață zilnică: sunt spițele pe care le-am putea numi țărănești. Unde și în ce împrejurări apar aceste spițe? Fără îndoială că trebuiesc să fie nevoi destul de mari, acelea care silesc pe sătenii noștri să-și facă spițe de neam, cari spițe sunt uneori cât se poate de complicate, ajungând până la a cuprinde mii de oameni.

Fără a intra în amănunte prea multe, putem arăta că aceste spițe de neam se ivesc acolo unde sătenii sunt organizați în cete de moșneni și de răzăși. Răzășia

și spița de neam sunt două lucruri legate statornic între ele. Iată un prim rezultat important pentru cunoașterea satelor noastre: de câteori întâlnim o spiță țărănească, putem să fim aproape siguri că acolo este, sau măcar a fost, — o răzășie.

Dar lucrul este încă mai interesant dacă știm (ceea ce de altfel s'a băgat prea puțin de seamă până acum), că răzășiile nu sunt toate într'un singur chip, ci sunt de mai multe feluri și dacă totdeauna aflăm că și spițele de neam țărănești sunt de mai multe feluri, fiecare fel de răzășie fiind întovărășită de un anume fel de spiță de neam.

Să le lămurim pe rând. Cel dintâi fel de răzășie, este aceia pe care am numit-o, cu prilejul unui studiu mai vechi făcut în Vrancea, o răzășie pe baza unei devălmășii absolute. La această răzășie, un grup de rude stăpânește deavalmă anumite averi. De pildă, pădure. Toți cei care fac parte din grupul familial, au dreptul să folosească deopotrivă averea, nici unul mai mult decât celălalt. Este un drept de folos personal, nelimitat, pe care-l are orișicine — fie bătrân fie copil — fie sărac fie bogat, cu condiția să facă parte din ceata răzășilor.

O asemenea ceată în devălmășie absolută nu prea are mare nevoie de o spiță de neam. În vremile mai de mult, când în satele răzășești nu intra cine vrea, simplul fapt al șederii în sat, era o dovadă că făceai parte din neam. Mai târziu când străinii au început să pătrundă în sate, neamurile vechi, între ele, au trebuit să-și alcătuiască o dovadă a băștinășiei lor — și deci spița de neam le devenea folositoare. Dar această spiță de neam a devălmășilor absolute aveau de demonstrat un singur lucru: că cineva face parte sau nu face parte dintr'un neam. Dar gradul lui de rudenie cu un strămoș oarecare, nu interesa. Deaceia aceste spițe nici nu însemnă grafic gradele rudențiilor, ci sunt mai mult încercări naive de a dovedi rudenția.

Spițele de neam Vrâncene de pildă, extrem de rare, au mai toate înfățișarea unor pomelnice. Imi aduc aminte, în legătură cu această problemă, de spița de neam — dacă poate fi numită așa — pe care unii bătrâni din satul Nerejului, spun că au avut-o însemnată pe o carte bisericească.

„Ciuture,

„Buture,

„Ciutarii,

„Poparii,

„Nepoți și strănepoți ai Badiului,

„Și Badiul din puii Vrâncioaii” (asemuește cu actul nerejan din 1750 publicat de D-l N. Iorga, în care apar numele unor „Bihmeții (?) Citarii, Poparii și Buturea, toți nepoți strănepoți Badiului, din oguiu vrâncean”).

Acelaș stil este întrebuințat întotdeauna de către vrânceni. Astfel la un „izvod de împărțeală de moșii pe patru frați din Nereju, să se știe anume, pe cine va însemna mai gîos, cine din cine este, din Păulești din bătrâni, din Bodești din bătrâni”, actul începe spița de neam, oarecum în stil biblic: „Frățilă au făcut pe Andromache, iar Andromache au făcut pe Gheorghită Cojocar și Caloene; iar Dărbacu au făcut pe Danțiși; și pe Albu Vasile l'au făcut Dărbacu; iar din Stoica Glăvan s'au făcut Dăntișăștii, iar din frate-su, sunt Coptăneștii etc. etc.”

Intr'adevăr, observăm că nu se arată nici o înrăngătură, ci toate neamurile sunt expuse enumerativ, ba chiar sunt arătați mai mulți la un loc, precum „Dăntișăștii”.

Rareori întâlnim o reprezentare grafică propriu zisă în această parte de țară a Vrancei, unde trăesc răzășiile în devălmășie absolută.

Și atunci sunt spițe foarte mărunte, privitoare numai la moșteniri de averi particulare familiale.

Astfel este următoarea spiță de neam, al cărui facsimil îl dăm și în clișeu:

Spiță pentru Măriuța Oncioae, din cine să trage și pe cine au făcut den coapsele ei.

Măriuța fiind fata bătrânului Oancia, carele numai ia singură fiind, nemai avînd nici un frate, au rămas numai ea singură stăpînitoare pe toate rămasurile părintășii. Și însoțindu-se întâi cu Neculaiu, om strein, din țara românească și

trăind ei amândoi (doi) ani de zile și făcând și feciori pe (Mări)uța Oncioae. Și, întâmplându-se că l'au luat Turcii pe numitul Neculaiu, au rămas Măriuța Oncioae văduvă. Iară într-o două însoțire, au luat pe Vasile Ursul, tot om strein. Și trăind amândoi trei ani, au făcut pe Toader, fecior din coapsăle lor. Și numai au venit fămeia lui Vasile, care el au fost ținut-o întâi, de unde au fost luat-(o) Turcii. Și numitu au primit-(o) iarăși soție. Și pe Măriuța Oncioae au lăsat(o) cu copil(ul) Toader, carele au și înzăstrat-o, fiindcă el au lepădat-o. Iară într-o treia însoțire au luat pe Dumitru, iarăși om strein, fiind slugă la Diacon(ul) Aleksi ot Poeana, di unde o fi venit nu să poate ști. Și cu acest bărbat au mai făcut trei feciori: pe Enachie și pe Aleksa și pe Mariea. Și numita Măriuța n'au mai eșit din casa părintască și din moșiele vechi, Dară când, ea trăind c(u) acest Dumitru, s'au fost sculat asupra moșii Ulmul niște țărani, că or fi având și ei parte de moșai, și cu cât că au fost moșiea cumpărată den vechi de bătrân Oancia, tată numitei Măriuțai, i-au mai împăcat și pe aceștia. Cu ceva ostenele, au luat și de la aceștia zapis, iară în statornicie.

Și așa au fost petrecire Măriuței Oncioae: păra s'au săvîrșit, nu s'au str(ă)mutat din rădăcina părintască.

Fiindcă noi, gios iscăliții, după cum știm, am dat această hârtie de spiță, la mâna Radului Șușă, să-și caute parte de moșie după soția lui Mariea. Rugând pe scriitoriu ne-(a)u pus numele și noi am pus degetele.

1842, Aprilie 14

Eu Ion Pomană, eu Ștefan Gribănos, om de 80 ani, eu Ion Gribănos, așa știu, etc. (iscălituri și pecetea satească Năruja).

Cu totul alta este situația în răzășiile de felul al doilea, cele întemeiate pe o devălmășie pe cote-părți proporționale. Cetașii unei asemenea răzășii folosesc mai mult sau mai puțin din averea devălmașă, după cum arată încrângăturile unei spițe de neam. Satul întreg este socotit ca o singură mare familie, organizată foarte amănunțit, ca și când averea toată ar fi fost cândva a unui singur strămoș, din care, până astăzi, curg urmașii. Acești urmași n'au eșit din devălmășie, totuși au drepturi mai mari sau mai mici, întocmai ca și când s'ar fi făcut deschiderea de succesiune la fiecare generație. Dar pentru ca să se poată ține minte și calcula cota-parte, mai mare sau mai mică, a fiecărui cetaș în parte, a fost nevoie de un răboj oarecare. S'au născut astfel spițele de neam adevărate în care sătenii ei înșiși își însemnează rudeniile dintre ei, pe grade reprezentate grafic. Sătenii folosesc, tradițional, un anumit sistem de reprezentare grafică, acela al unui trunchiu așezat în josul paginii și a unor crângi cu frunze (sau a unor butuci cu ramuri), care pornesc în sus din el. Acest fel de spițe de neam poate avea uneori dimensiuni excepțional de mari.

Un harnic cămin cultural din comuna Râpile Bacău — ne-a trimes spre consultare spițele satului lui. Este vorba de trei suluri de hârtie, care ating lungimea de 3,30 și 3,60 m. pe lățimea de 0,52 m. Putem fi absolut siguri ori de câte ori întâlnim o asemenea spiță de neam, că ea s'a născut în legătură cu o devălmășie proporțională; cu alte cuvinte, că a avut un folos oarecare și anume, acela de a fi un instrument de calcul al cotelor-părți convenite fiecăruia din hotarul satului.

Intr'o monografie a unui asemenea sat, fără îndoială că trebuie să aflăm și amănunte cu privire la răzășia aceasta pe cote-părți proporționale, sau „umblătoare pe bătrâni” cum i se spune. Pentru aceasta însă, trebuie să transcriem întreaga spiță de neam. Munca este enorm de grea, nu numai din pricina faptului că cetirea actelor vechi e plină de greutate, ci și pentru că reprezentarea grafică a spițelor țărănești este defectoasă și extrem de încălțită. Se cade deci să le retranscriem într'alt sistem decât cel original, pentru ca să le putem folosi ușor.

Propunem următorul sistem, care ne-a dat personal, foarte bune rezultate.

1. Transcrierea o facem de sus în jos.

2. Așezăm pe toți membrii aceleiași generații, pe aceeași linie orizontală.

3. Însemnăm bărbații prin simbolul grafic al dreptunghiului, iar femeile prin cel al triunghiului.

Căsătoriile le însemnăm printr'o linie de unire așezată deasupra. Descendențele printr'o linie de unire așezată dedesupt. Concubinajele printr'o linie de căsătorie, punctată — Copiii din flori, printr'o linie de descendență, punctată. Cei morți în copilărie prin semne la sfertul celor normale. Aceste semne grafice, pot fi de altfel folosite foarte bine, nu numai pentru transcrierea spițelor de neam țărănești, ci și pentru întocmirea unor noi spițe.

4. Nu mai transcriem numele oamenilor deadreptul pe spiță — ceea ce îngreuiază citirea, mai ales când pe spiță se dau și informații diverse (vânzări etc.), ci dăm oamenilor din spiță o numerotare convențională, pe generații.

Astfel generația întâi o însemnăm cu cifre arabe: 1. 2. 3. 4. etc. Generația a doua, cu alfabetul latin mic: a. b. c. etc. Generația a treia cu cifre romane: I. II. III. etc. Generația a patra, cu alfabetul latin mare: A. B. C. etc. Generația a cincea cu alfabetul grecesc: α β γ etc. Deabia de aci înainte vom însemna numele strămoșilor.

Pentru deplină lămurire, dăm un fragment facsimil din spița de neam a satului Rîpile, împreună cu transcrierea ei.

Sfătuim, în același timp, pe toți alcătuitoarii de monografii sătești să folosească acest sistem.

Fragment din spița de neam a satului Rîpile Bacău

(1831 Februarie 6)

Vasăli sãn Rău, din hotarul Mur-eni

Ghiorghiță Rău.

Ghiorghiță α = Toder Rău.

Ghiorghiță α A = Lepădat Rău

" α B = Ghiorghi Rău (v. Marii, nepotă-sa di ficioru lui ci l'au chemat Vasăli)

" α C = Vasăli Rău

" α D = Toder Rău

Ghiorghiță α AI = Maria ci au ținut-o Vasăli Tătar. (v. dumnealui Vornicu Fănică, din leat 1811 August 27. 24 stînjăni 6 palme din Murseni, baștină).

Ghiorghiță α CI = Neculai Rău vîndut preutului Toma Zet Toder Rău

" α CII = Enachi Rău

" α DI = Gafta, ci au ținut-o Toma

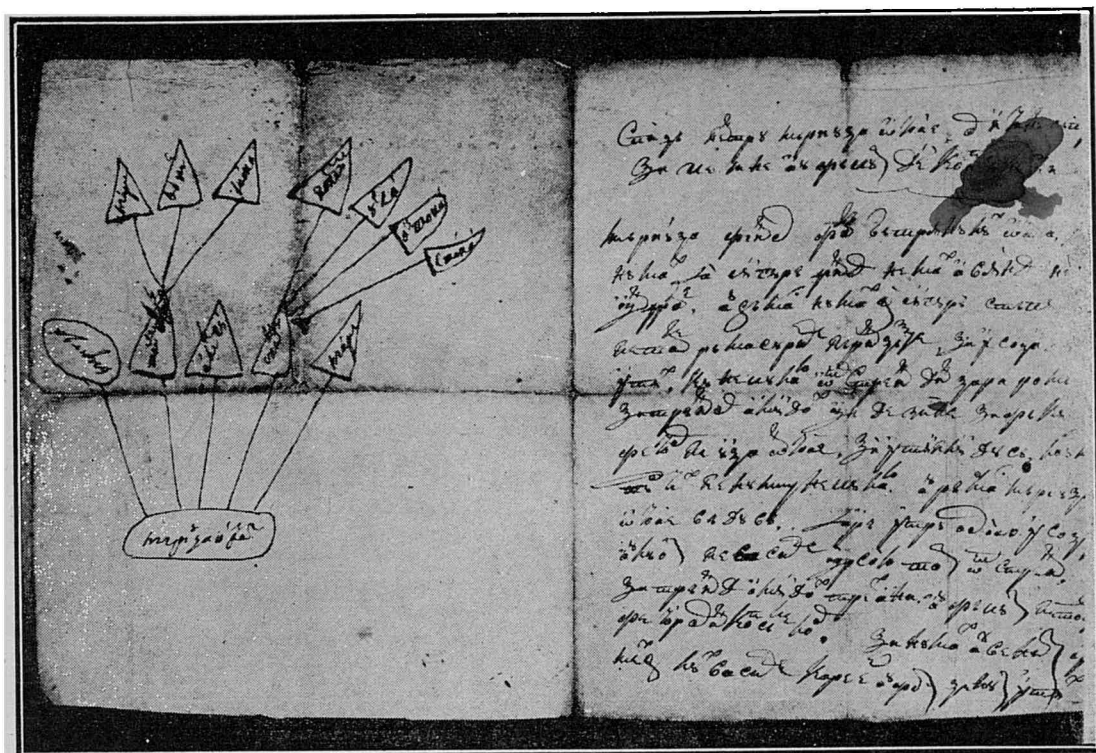
" α DII = Neculaiu Rău, nepot lui Toder Rău sãn lui Antohi

" α DIII = Preuteasa p(o)pii Toma ot Rădiana. (vând leat 1828 agst 2, 10 stînjăni 2 palme ce s'arată sus).

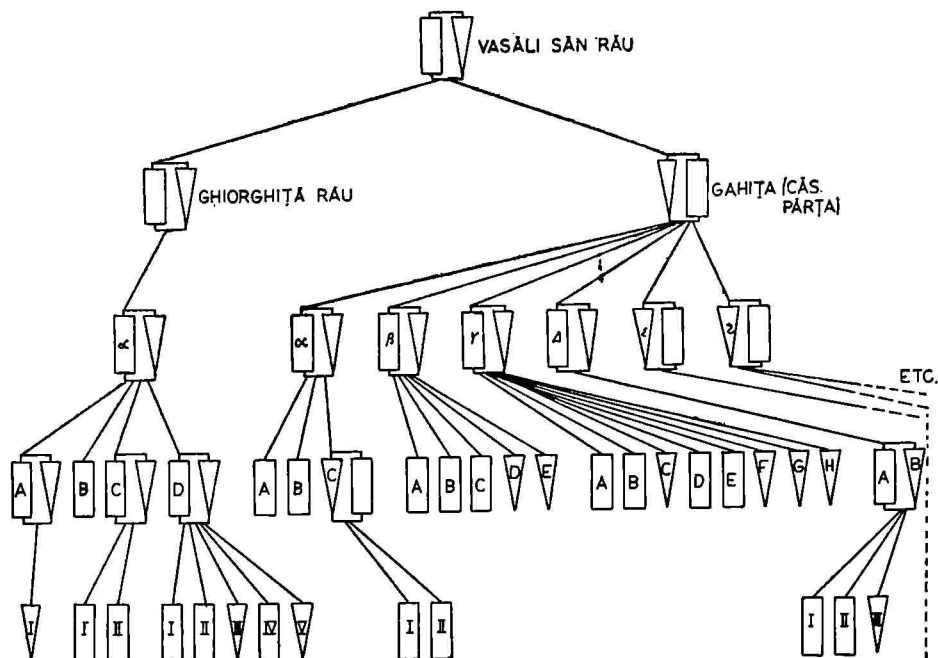
Ghiorghiță α DIV = Vasăli Rău

" α DV = O fată, nu se știe unde-i.

Acoladă peste Ghiorghiță α D I II III și IV; deasupra stă scris: Totu vîndut

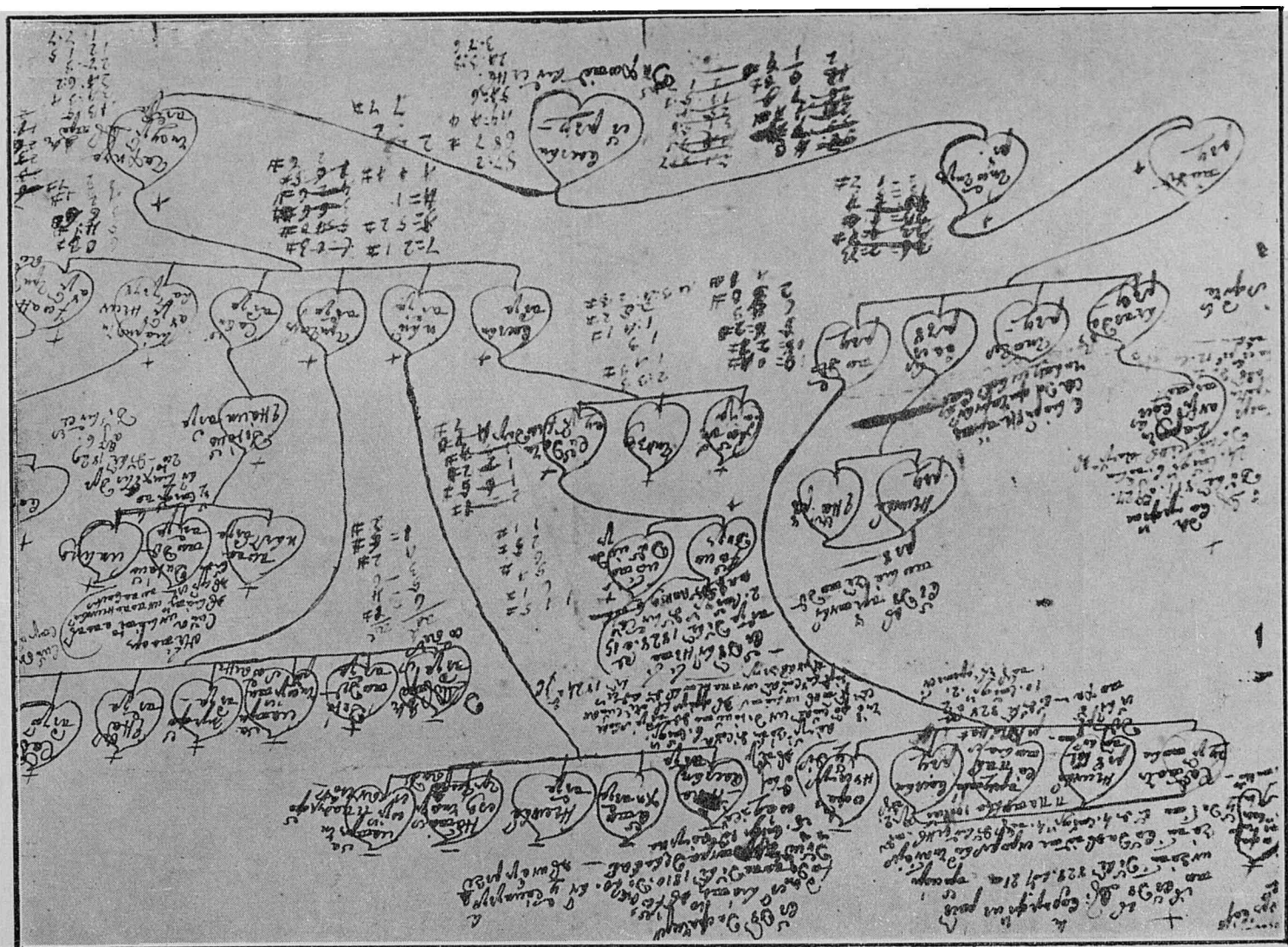
O spiță de neam nerejeană.

ETC., TRANSCRIEREA ÎNTRERUPTĂ

Spița de neam a satului Rîpile (Bacău).

Spița satului Riple (fragment).

Dumn. Vornic Fănică Rosăt, cu zapis din leat 1828, prin care zapis vîndu și parte surori lor, ci nu să știe de este vie. 4 stînjani 4 palme din Murseni. Tij Popa Toma, 10 stînjani 2 palme.

Gahița, ci au ținut-o Dumitrașcu Părța

Gahița	α	= Vasăli Părța
"	β	= Ilie Părța
"	γ	= Grigore Părța
"	δ	= Savir Părța
"	ε	= Maria ci au ținut Neculaiu Țătu
"	ξ	= Ioana ci au ținut-o Grigoraș Borce

Gahița	α A	= Ion Părța
"	α B	= ?
"	α C	= Sanda, ci au ținut-o Codiță

Gahița α CI = Ion Codiță (vîndut lui Năstase Părța, din leat 1828 Aprilie 15, 2 stînjani din Murseni și 2 din...)

Gahița α CII = Costandin Codiță

Gahița	β A	= Popa Vasăli Părța
"	β B	= Antohi Părța
"	β C	= Neculai Părța
"	β D	= Nastasăea ci au ținut-o Grigoraș Bolde
"	β E	= Catrina ci o ținut-o Popa Ștefan ot Buciumeni

În acoladă, de-asupra: vîndut di ficiorii săi Matei și Ion. Iar de Popa, din leat 1810 Decvr 20 lui Ursachi Tătul..., cumpărătura de la Albai și cu alți răzeși ot ...iar baștină.

Gahița	γ A	= Dumitrașcu Părța ot Orbeni
"	γ B	= Diacu Toder Părța
"	γ C	= Catrina ci o ținut-o F...ot Orbeni
"	γ D	= Ștefan Părța
"	γ E	= Enachi Părța
"	γ F	= Sanda Părța
"	γ G	= Ilinca, ci o ținut-o C...
"	γ H	= Dochîța Bălănoiu

Gahița α A = Diaconu Enachi Părța

Gahița δ AI = Popa Ilie Părța

" δ AII = Diaconu Toder Părța

(În acoladă: Acesta au schimb. cu Mateiu; apoi de Mateiu cu Popa Neculai (schimbu stricat) și fiindu popa..... lui Mihăiță Drăgoiu; din leat 1829 Avgst 6 Din Murseni).

Gahița δ AIII = Chiliea etc., etc.

Evident, până la stabilirea complectă a spiței, mult ar mai fi de lucrat.

Nădărdum totuși că se vor vedea de către toți cei care au lucrat asemenea spițe, avantajile pe care le prezintă sistemul de transcriere pe care îl propunem.

H. H. STAHL

COMPOZIȚIA RASIALĂ A POPULAȚIEI DIN ȘANȚ (NĂSĂUD)^{*)}

O monografie antropologică izolată ar necesita menționarea condițiilor geografice și istorice ale satului cercetat. Cum lucrarea noastră privitoare la antropologia populației din Șanț se încadrează în monografia sociologică a acestei comune, lăsăm pe seama geografului și a istoricului precizările necesare¹⁾.

Materialul²⁾ se alcătuește din 200 de persoane: 100 bărbați și 100 femei. Cercetările s'au extins numai: (a) asupra persoanelor adulte între 20 și 50 de ani; și (b) asupra persoanelor băstinașe în Șanț de 3 generații, adică persoanele cercetate, părinții și bunicii lor. Respectarea consecventă a acestor condiții a făcut să atingem cu oarecare dificultate chiar și acest nr. de 200 de persoane, proporția celor imigrați din satele vecine fiind relativ mare. Nr.-ul este totuși suficient din p. d. v. al statisticeii antropologice, spre a trage concluzii cu privire la compoziția rasială a întregii populații adulte din Șanț.

La urma articolului redăm câteva tipuri rasiale. Fotografiiile sunt luate de autor. Lipsa de spațiu ne-a obligat să redăm un mic număr de fotografii individuale și acestea numai în 2 norme și numai 2 grupuri neselectate (unul de bărbați, unul de femei).

În tab. 1., redăm distribuția frecvenței elementelor aparținând unei singure rase³⁾. Tab. 2. conține restul elementelor birasiale, iar Tab. 3., însumează la un loc ambele categorii.

Tab. 1. Compoziția rasială a populației din Șanț (Năsăud). Elementele unirasiale.

		Alpină	Dinarică	Medite- rană	Orientală	Nordică	Esteuro- peană	Dalică	T o t a l
Bărbați	n	12	3	40	7	7	4	2	75
	0/0	16. ⁰	4. ⁰	53. ³	9. ³	9. ³	5. ⁴	2. ⁷	100
Femei	n	26	1	18	9	5	6	1	66
	0/0	39. ⁴	1. ⁵	27. ³	13. ⁶	7. ⁶	9. ¹	1. ⁵	100
Bărbați și Femei	n	38	4	58	16	12	10	3	141
	0/0	27. ⁰	2. ⁸	41. ¹	11. ⁴	8. ⁵	7. ¹	2. ¹	100

^{*)} Din lucrările Institutului de Igienă și Igienă Socială Cluj. Director: Prof. Dr. I. Moldovan.

1) Ne mulțumim să menționăm doar, că satul grăniceresc Șanț sau Rodna Nouă, e așezat pe Someșul Mare, în Munții Rodnei, la o altitudine de 584 m. — locul pe care se află Biserica. Aparține plășii Rodna și după recensământul din 1930 are 2.352 de locuitori, cu 608 clădiri și 571 gospodării.

2) Prelucrarea materialului o dătoresc în cea mai mare parte D-nei Tilly Făcăoaru.

3) De definiția conceptului rasă sau sub-rasă europeană ca și de „criteriile diagnozei rasiale” ne-am ocupat în „Buletinul Eugenice și Biopolitic, Vol. VI. 1935, p. 341.

Tab. 2. Distribuția frecvenței elementelor birasiale

		Alpină predom. + div.	Dinarică predom. + div.	Medite- rană predom. + div.	Orien- tală predom. + div.	Nordică predom. + div.	Esteuro- peană predom. + div.	Dalică predom. + div.	Nedet.	Total
Bărbați	n	2		11	3	1	5	1	2	25
	%	8		44	12	4	20	4	8	100
Femei	n	11		8	1	5	8		1	34
	%	32. ³		23. ⁵	3. ⁰	14. ⁷	23. ⁵		3. ⁰	100
Bărbați și Femei	n	13		19	4	6	13	1	3	59
	%	22. ⁰		32. ²	6. ⁸	10. ²	22. ⁰	1. ⁷	5. ¹	100

Tab. 3. Compoziția rasială a populației din Șanț, cu elementele uni și birasiale la un loc

		Alpină	Dinarică	Medite- rană	Orien- tală	Nor- dică	Esteuro- peană	Dalică	Nedet- minat	T o t a l
Bărbați	n și %	14	3	51	10	8	9	3	2	100
Femei	n și %	37	1	26	10	10	14	1	1	100
Bărbați și Femei	n	51	4	77	20	18	23	4	3	200
	%	25. ⁵	2. ⁰	38. ⁵	10. ⁰	9. ⁰	21. ⁵	2. ⁰	1. ⁵	100

Diferențieri sexuale. Femeile din Șanț — ca dealtfel și din alte sate ardelenne cum sunt Măguri (Cluj) și Voșlăbeni (Ciuc), aparțin tipului alpin într-o proporție de două ori mai mare ca bărbații. În schimb pentru tipurile dinaric și mediteran femeile sunt aproximativ de două ori mai puțin numeroase ca bărbații. Pentru toate celelalte categorii, proporțiile rămân apropiate în ambele eșantioane. În *seria masculină* ierarhizarea numerică în ordine descrescândă a raselor este: mediterani, alpini, orientali, nordici, esteuropeni, dinarici și dalici. În *seria feminină* ordinea este asemănătoare, cu excepția elementelor alpine reprezentate în proporția cea mai mare. Am redat și proporțiile rasiale ale ambelor serii la un loc pentru a înlesni comparația cu populația altor sate. De reținut în Tab. 1, este mai ales proporția foarte mare de elemente mediterane, care e și mai izbitoare, dacă adăugăm varianta orientală.

Pentru a preîntâmpina vreo confuzie, precizăm aici ce înțelegem prin rasă orientală. Acest tip se deosebește de trunchiul mediteran, din care Eugen Fischer este de părere că derivă, prin câteva caractere de importanță secundară: occiputul e arcuit în partea de sus, nasul are dosul convex și puțin îndoit către vârf, cu rădăcina adâncită; bărbia mică, neconturată, dată înapoi; deschizătura palpebrală dă ochiului forma migdalei, iar uneori merge oblic în sus și în afară; tenul deschis sau palid gălbui. Caracterele principale: statura, indicele cefalic, facial și nasal, cum și complexul pigmentar, sunt comune cu acele ale rasei mediterane. Înfațișarea fizică a acestui tip este diferită de aceea ce am fi înclinați să credem când e vorba de „tipul oriental”.

Populațiile din extremul orient (de origine extra-europeană), cum sunt armenii sau evreii, aparțin în proporții masive rasei pre sau vest-asiatice, (semita sau hetite) ori rasei indice. Ca rezultat al unor cercetări asupra a 1500 de studenți de toate naționalitățile dela Universitatea din Cluj, am găsit că printre studenții evrei, tipul oriental se află într-o foarte mică proporție cu 1.6%, pe când rasa pre-asiatică dă proporția cea mai mare cu 41.9%. Iată de ce n'am fi făcut o eroare prea mare, dacă am fi însumat varianta orientală la un loc cu rasa mediterană. Eroarea ar fi fost neasemuit mai mică decât aceea a lui Ripley, de pildă, care pune la alpină la un loc cu rasa dinarică, sau a lui Rosinski, care a însumat rasa nordică la un loc cu elementele esteuropene, pe cari el le numește „subnordice”.

Armonia dintre cele două eșantioane e deplină, dacă socotim împreună tipurile rasiale brune față de tipurile rasiale blonde. Deoparte rasele: alpină + dinarică + mediterană + orientală, de altă parte, rasele: nordică + esteuropeană + dalică:

	Componentele bogat pigmentate în ‰	Componentele sărac pigmentate în ‰	Total
B.	82.7	17.3	100
F.	81.3	18.2	100
B. + F.	82.3	17.7	100

Pigmentația se distribuie la fel în ambele sexe. Rămâne să vedem distribuția caracterelor descriptive singulare, lucru care ne va servi drept metodă de control a diagnozei rasiale.

Proporția elementelor birasiale e mică, de aceea și neregularitatea distribuției față de eșantioanele elementelor unirasiale. Raportul între proporția raselor brune față de proporția raselor blonde se schimbă în favoarea raselor blonde pentru ambele serii :

	Componentele bogat pigmentate în ‰	Componentele sărac pigmentate în ‰	Total
B.	69.6	30.4	100
F.	60.6	39.4	100
B. + F.	64.2	35.7	100

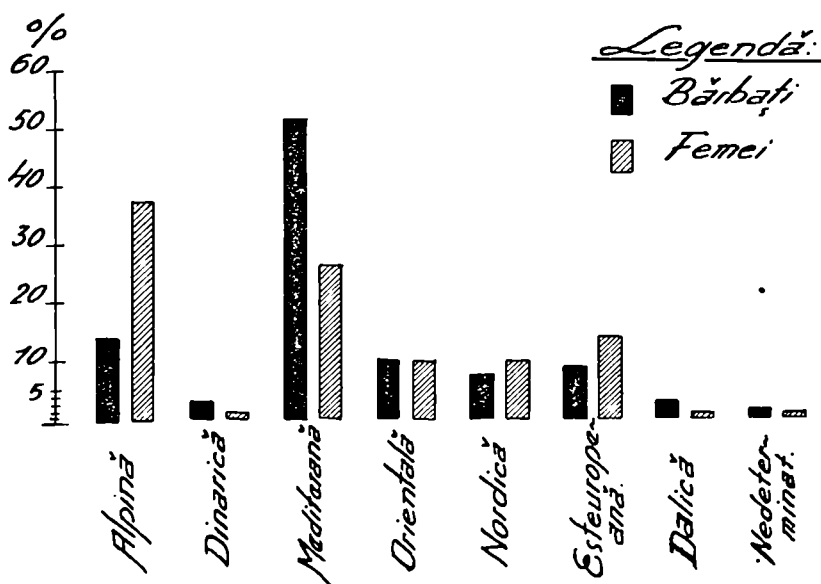
Iar dacă am considera elementele uni- și birasiale la un loc avem:

	Componentele bogat pigmentate în ‰	Componentele sărac pigmentate în ‰	Total
B.	79. ⁶	20. ⁴	100
F.	74. ⁷	25. ³	100
B. + F.	76. ⁸	23. ²	100

Incolo, regăsim în lotul elementelor birasiale aceeaș preponderență a componentei mediterane în seria masculină și a componentei alpine în seria feminină, ca și în lotul elementelor unirasiale. Dintre rasele cu pigmentație slabă, componenta esteuropeană este cu mult cea mai numeroasă în ambele serii.

Totalizând ambele categorii, avem distribuția frecvenței pe rase în Tabela 3 iar Graficul 1 reprezintă intuitiv acelaș lucru.

Compoziția rasială a populației din Șanț, cu elementele uni- și birasiale la un loc.

Cum reiese din înfățișarea proporțiilor, distribuția frecvenței este similară în ambele serii cu excepția componentelor dinarică și mediterană, în cari bărbații sunt de două ori mai numeroși și alpină, în care în schimb femeile sunt de 2.6 ori mai numeroase.

Specificul rasial din Șanț, rămâne a fi mai de aproape precizat după ce vom fi publicat seria capitolului cuprinzând întreaga structură morfologică a populației cercetate. Fără ca aceste date să fi fost publicate în prealabil, nu-i cu puțință o discuție amănunțită a acestei chestiuni. Dacă ne-am îngăduit totuși să inversăm

ordinea capitolelor și să anticipăm cu sinteza monografiei în loc să ne ocupăm mai întâi cu analiza caracterelor antropologice în parte, o facem din motivul că s'ar întârzia prea mult cu această parte a studiului nostru, în așteptarea publicării capitolelor în ordinea metodică. Adăogăm doar câteva precizii cu privire la acest specific al raselor din Șanț, pe baza materialului elaborat, deși acestea sunt prisoselnice pentru specialiști.

Nu ne putem aștepta să găsim la noi nordicul tipic din Scandinavia sau din Scoția și nici mediteranul tipic din Sicilia. Un tip rasial este determinat de intensitatea bastardizării, adică de numărul raselor și de proporția în care fiecare rasă este reprezentată în populația totală. Cum aceste proporții diferă dela o provincie la alta sau dela o țară la alta, tipurile vor diferi și ele corespunzător. Locuitorii de rasă nordică din fiordurile norvegiene, din alpii bavarezi și de pe coastele siciliene, deși aparțin aceluiași tip rasial prin trăsăturile morfologice generale, ei se deosebesc printr'un oarecare număr de variațiuni ale acelorași caractere. Fără ca diversitatea tipurilor să fie așa de mare, încât o clasificare a lor să devină imposibilă, ea este totuși de natură a ne obliga să ținem seamă de limitele abaterilor dela tipul clasic, găsit și descris inițial în focarul de răspândire al rasei respective.

În Șanț elementele rasiale cele mai apropiate de tipul clasic sunt alpinii în ambele serii și mai ales femeile, esteuopenii și varianta orientală a rasei mediterane. Se abat dela tip dinaricii, mediteranii și mai ales nordicii. Pentru nordici, complexul pigmentar nu-i destul de deschis, iar pentru mediterani acelaș complex au-i destul de închis. Ambele tipuri rasiale sunt brachi-și mezocefale. Dolicocefalia este cu totul absentă.

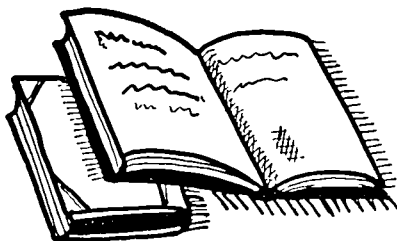
In rezumat: 1. Populația de ambe sexe din Șanț aparține tipului mediteran în proporția cea mai mare cu 38,5%₀. Urmează alpinii cu 25,5%₀, apoi esteuopenii cu 21,5%₀, varianta orientală cu 10,0%₀, nordicii cu 9,0%₀, iar dinaricii și dalicii sunt disparenți cu câte 2%₀.

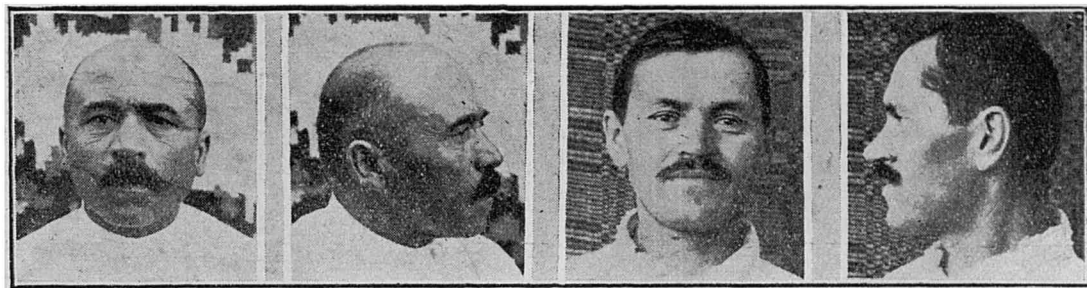
2. Proporția componentelor rasiale brune este aproximativ echivalentă în ambele serii și este de 76,8%₀, considerând ambele sexe la un loc față de elementele de pigmentație săracă în proporție de 25,3%₀.

3. Cu privire la proporțiile rasiale în cele două serii, am găsit că tipul mediteran predomină printre bărbați, iar tipul alpin predomină printre femei.

4. Rasele cele mai apropiate de tipul clasic sunt rasa alpină și esteuopenă, iar cele mai îndepărtate sunt rasele nordică și mediterană.

I. FĂCĂOARU

Rasă alpină

Rasă alpină

Rasă dinarică

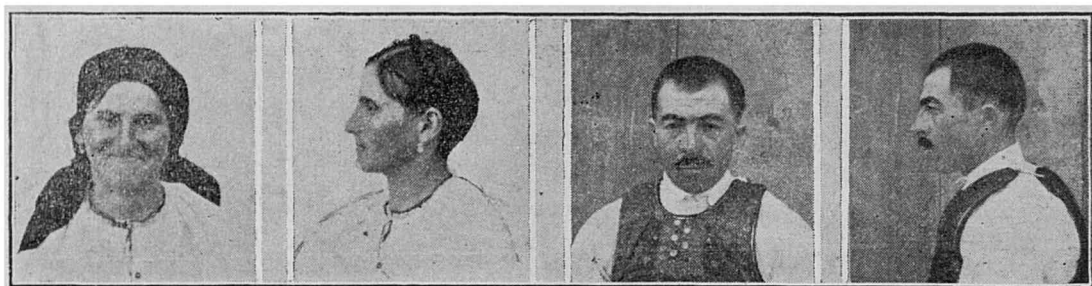

Rasă dinarică

Rasă mediterană

Rasă mediterană

Rasă mediterană

Rasă orientală

Rasă orientală

Rasă orientală

Rasă nordică

Rasă nordică

Rasă nordică

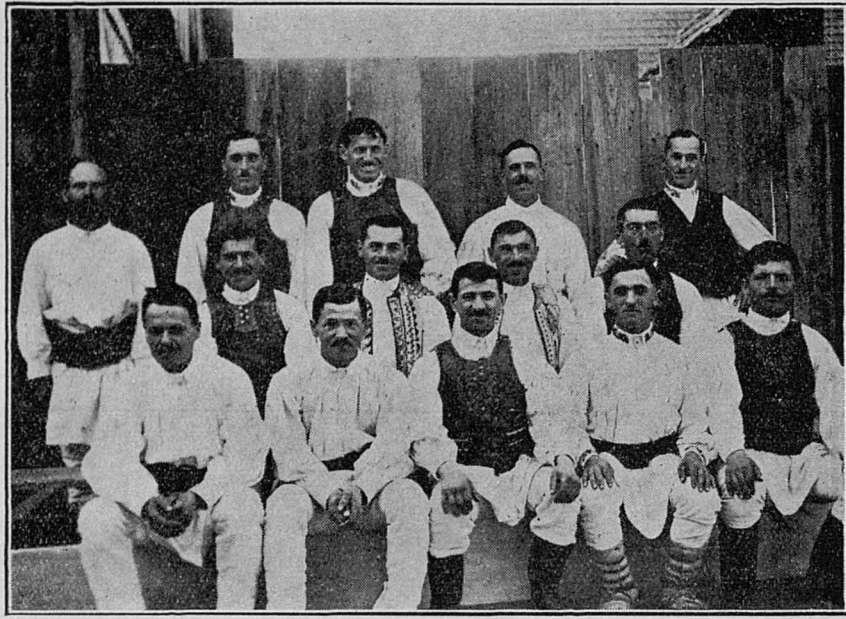
Rasă esteuropeană

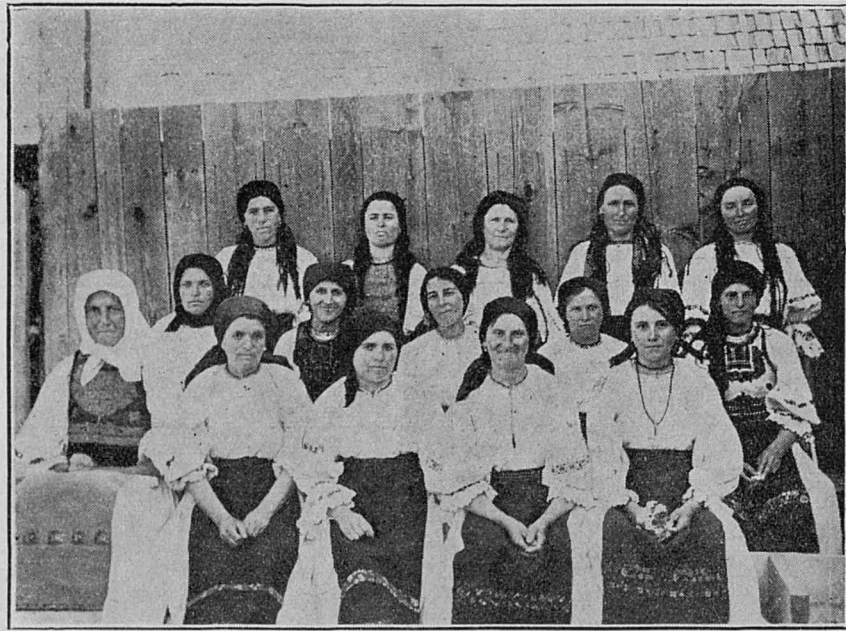
Rasă esteuropeană

Rasă mongoloidă

a b c d e
j f g h i n
a=alpin 2; b=nordic-mediteran; c=mediteran 2; d=mediteran 2; e=mediteran nordic; f=mediteran 2; g=mediteran 2; h=mediteran 2; i=dinaric 2; j=mediteran 2; k=alpin 2; l=alpin 2; m=oriental 2; n=esteuropian 2

k f a b c d e
l m n o j
a=alpină 2; b=alpină 2; c=esteuropiană 1; d=mediterană 2; e=esteuropiană-alpină; f=esteuropiană 2; g=alpină 2; h=orientală 1; i=esteuropiană 2; j=orientală 1; k=dinarică 1; l=alpină 2; m=alpină 1; n=mediterană 2; o=mediterană-alpină.

CÂTEVA DATE DESPRE EXPLOATA- ȚIUNILE AGRICOLE DIN ȘANȚ

Organizarea și rentabilitatea exploatațiunilor agricole din Comuna Șanț (Năsăud) sunt strâns legate de următoarele trei mari îndeletniciri ale sătenilor: I. Cultura plantelor agricole, II. creșterea animalelor, III. munca lăaturalnică.

I. În ceea ce privește culturile agricole putem preciza că suprafețele cultivate sunt foarte restrânse și aceasta din cauza condițiunilor naturale, puțin favorabile.

Suprafețele restrânse de pământ arabil, se pot urmări din datele statistice aflate la dosarul economic al I. S. R. cât și din cifrele ce vom prezenta în acest articol.

Pământul productiv poate fi grupat în trei categorii:

1. Pământul din vatra satului — pământ de luncă — cultivat exclusiv cu porumb și legume; îngrășat puternic cu băligar.

2. Pământul de coastă cultivat până la oarecare înălțime cu orz, ovăz și cartofi. Producția este în funcție de condițiunile climaterice anuale. În genere cartofii dau producție bună și sunt întrebuințați deopotrivă pentru hrana familiei cât și a animalelor, în special a porcilor. Suprafețele cultivate cu aceste plante ar putea fi sporite, însă în preajma pădurilor recoltele sunt distruse de animalele sălbatice ca: mistreți, cerbi, urși.

3. Pământul ocupat cu fânețe naturale, din care o mică parte este rezervat pentru pășune. De obicei pășunatul se face după strângerea fânului.

Fânețele naturale ocupă cea mai întinsă suprafață din proprietatea sătenilor.

Recoltele nu se vând, ci servesc pentru consumul propriu, iar aceloră căroră le prisosesc bucatele, dau pe schimb de muncă la cei nevoiași.

II. Creșterea animalelor constituie la Șanț un izvor însemnat de venituri. Sătenii se ocupă în deosebi cu creșterea bovinelor și creșterea oilor. Rasa de vaci crescută este Pintzgau.

Laptele este valorificat pe loc prin fabricarea brânzei sau a laptelui acru la puțină. Cea mai mare cantitate de lapte este consumat de proprietar cu familia sa iară ceea ce prisosește este împărțit la cei în lipsă, în schimbul muncilor cu brațele și carul la lucrările de câmp. Femeile nevoiașe lucrează la gazde, la torsul lânii, asemenea pe lapte.

Nădejdea cea mare de câștig a gospodarului dela vite, constă în vânzarea mânzaților sau a boilor îngrășați. Juncii sunt cei mai căutați la târg. Ei sunt cumpărați de alți săteni pentru a-i forma boi de jug sau pentru a-i crește și să-i vândă cu câștig. Sătenii din Șanț, deasemenea cumpără dela târg (Rodna) boi slabi sau tineri și după ce îi țin un timp pentru îndreptat, îi vând cu un câștig de 1-3000 lei. Gospodarul vinde din vaci, numai când îi prisosesc, când are nevoie urgentă de bani sau îi lipsește nutrețul.

Samsarii cumpără în special boi pentru îngrășat, însă oferă prețuri slabe.

III. Pentru sătenii cu suprafețe restrânse de pământ și în această categorie intră numărul cel mai mare, izvorul principal de câștig îl formează munca la pădure și la fabrica de cherestea „Regna” (Societ. Coop. pentru exploatarea pădurilor grănicerești). Date concludente vom prezenta într'un articol viitor. Ne mulțumim să dăm un extras din o fișă economică — fiind informator săteanul George Olariu.

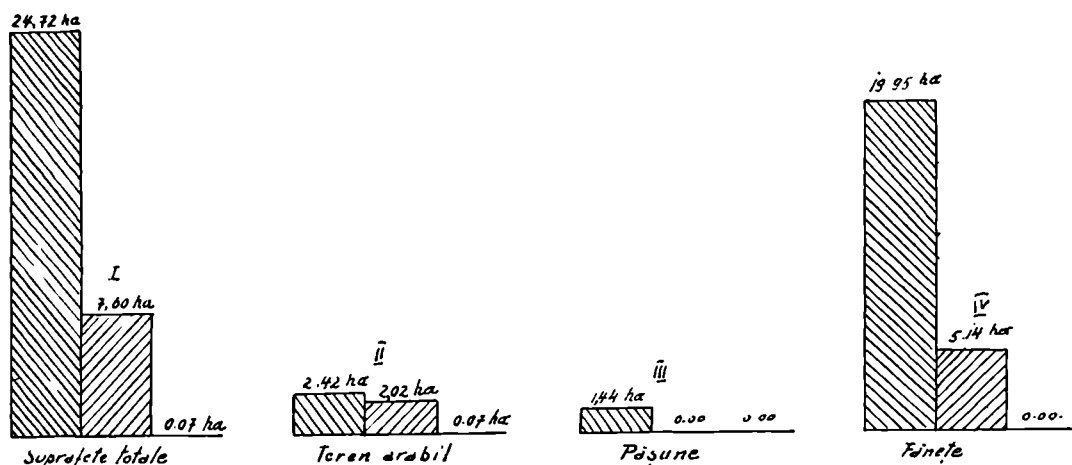
„În timpul cât fosta Regna a sistat lucrările, până la limpezirea situației, — cam $\frac{1}{3}$ parte din populație, care trăia exclusiv din lucrările la fabrică și pădurărit, au dus-o foarte greu, căci neavând unde să lucre, nu puteau câștiga cele necesare pentru existența lor. Gospodarii în stare mai bună, încă nu le da mâna ca

să-i tocmească în lucrările de gospodărie pentru ei, neavând mijloace cu ce să-i plătească, dată fiind împrejurarea că numai câțiva frunțași sunt care posedă dela 50 jugăre în sus pământ cultivabil (inclusiv fânețe și pășune). Cam $\frac{1}{3}$ parte din populație posedă cam 10-15 jugăre pământ iară restul joacă între câțiva stâneni patrași și câteva jugăre. De aici urmează că, fără lucru la pădurărit, atât cu palma cât și cu trăsura, nu se poate trăi aici, oricât de bine s'ar organiza populația și oricât de regulate bune s'ar introduce în metoda de gospodărie publică și particulară."

Iată dară cât de multă nădejde pun sătenii pe munca la pădure și fabrică. Din datele ce vom prezenta se va distinge în ce măsură fiecare categorie de săteni recurg la munca lăaturalnică.

În ceea ce privește organizarea vieții economice în toate manifestările ei, constatăm multe lipsuri, ca de pildă necesitatea creierii unei cooperative de aprovizionare, creierea unui sindicat pentru creșterea vitelor de rasă, ori organizarea agricultorilor bazată pe tehnică și îndreptată pe o cale rentabilă — clima este propice pentru cultura pomilor etc.

Este drept că echipa regală studențească s'a ocupat indeaproape de toate aceste probleme și ca un prim rezultat, putem menționa creierea cooperativei de aprovizionare și consum care funcționează în condițiuni bune.

Prezentăm în articolul de față câteva din observațiunile noastre, bazate pe cifre, privind organizarea exploatațiunilor agricole din Com. Șanț.

Studiul se bazează pe datele a 9 bugete alese din totalul de 60 câte am încheiat în toamna anului 1935, grupate în trei categorii de exploatații.

I. 3 exploatații cu o întindere de pământ cuprinsă între 40-50 jugăre, reprezentate prin prima coloană a graficelor alăturate. Din această categorie fac parte numai câțiva gospodari din Comuna Șanț și sunt considerați ca cei mai înstăriți.

II. În grupa II-a am ales trei gospodării având suprafețe cuprinse între 14-20 jugăre și pe cari le considerăm de stare mijlocie (coloana a doua din grafice).

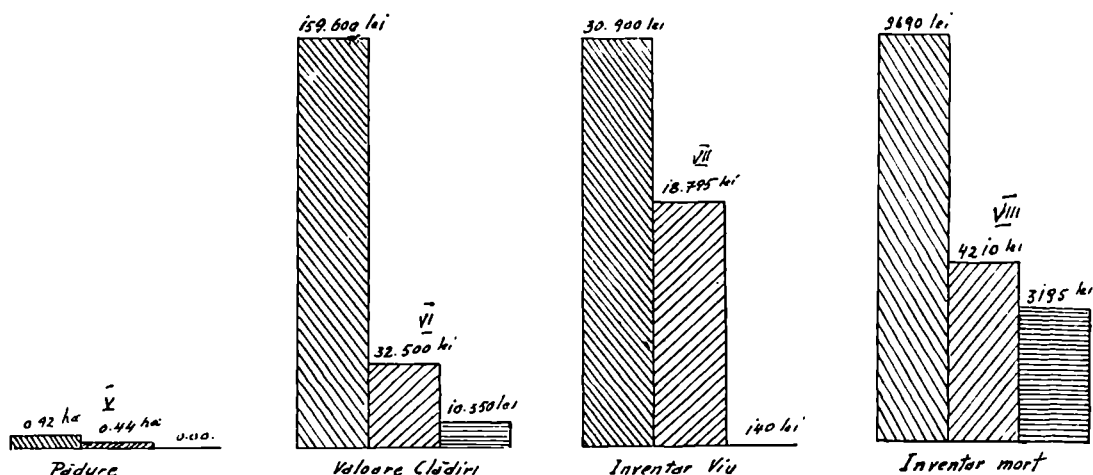
III. Sătenii fără pământ, trei exploatații, (coloana a treia din grafice).

Din cifrele prezentate și din grafice reiese că suprafața de teren arabil este redusă pentru toate categoriile de exploatații.

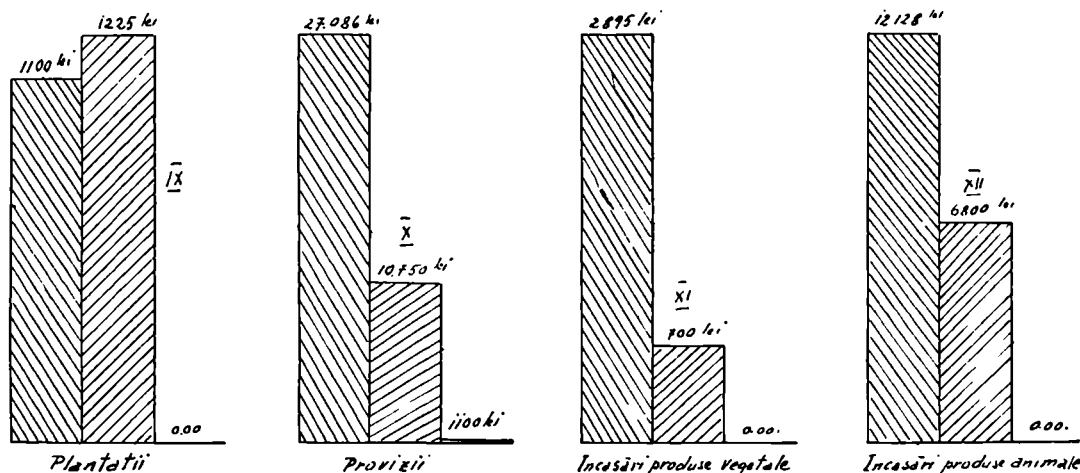
Se înțelege că în această stare de fapt — impusă dealtfel de condițiunile naturale, locuitorii vor da mai multă atenție creșterii vitelor. Însămânțările pe cari le fac, vor contribui numai la susținerea nevoilor de hrană ale familiei. Se pune mare bază pe porumb și cartofi. Orzul și ovăzul servesc la hrana animalelor. Alte culturi speciale nu au. Legumele ca de pildă: fasole, varză, sfeclă, se cultivă printre porumb.

Cantitatea de fân produsă de fânețe, este în măsură să întrețină pe timp de iarnă numai un stoc restrâns de animale. Calitatea fânețelor nu este din cea mai bună. Se observă de altfel că există o relație între întinderea fânețelor și numărul și valoarea animalelor.

Graficele No. IV și VII arată care este raportul; cu cât suprafața ocupată de fânețe este mai mare, cu atât și valoarea animalelor crește.

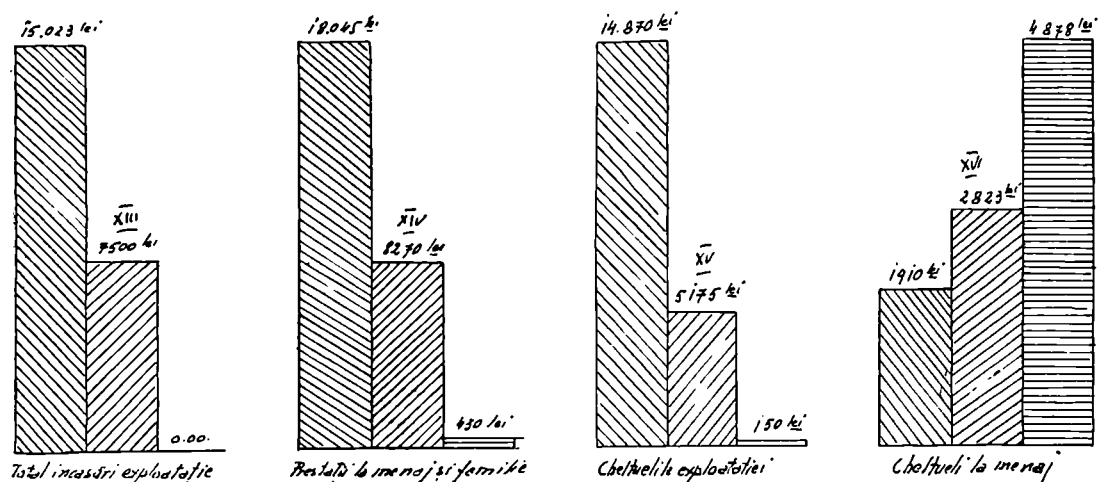
Cifrele din graficele No. XI și XII ne demonstrează că exploatațiunile agricole pun mare bază pe încasările de animale și produse animale, mult superioare față de încasările din produsele vegetale. Acestea din urmă contribuie mult mai puțin la încasările exploatațiilor. Ele vor lua în schimb parte, în mai mare măsură, la susținerea hranei familiei.

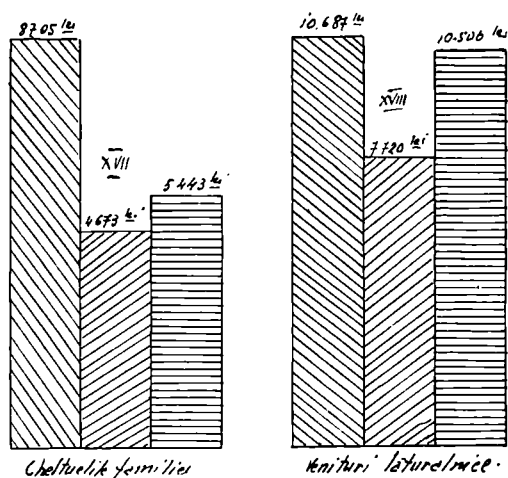
Suprafețele cu pădure și pășuni sunt restrânse. Pășunatul se face în timpul verii la munte, iar către toamnă și la începutul primăverii pe terenul de fânețe. Acest procedeu de a păste vitele pe fânețe este cu totul înapoiat și criticat chiar de săteni. Este ceva analog cu pășunatul vitelor pe miriște. Între întinderea suprafețelor și valoarea clădirilor, este de asemenea un raport care se poate constata din graficele I și VI: cu cât suprafețele totale sunt mai întinse, cu atât valoarea clădi-

rilor crește. Valoarea clădirilor se poate compara și cu întinderile de fânețe, cari dețin partea cea mai mare din suprafața totală și imprimă prin această caracterul exploatației. Cu cât suprafața fâneței crește, cu atât valoarea clădirilor este mai mare.

Nu totdeauna însă — și vom preciza aceasta când vom prezenta studiul complet pentru 60 exploatațiuni, — valoarea clădirilor din exploatațiunile fără pământ scade proporțional cu cei ce posedă o întindere medie de pământ.

Sătenii cari nu au deloc pământ, adesea se lipsesc chiar de o vacă, pe când acei cari au numai 2-3 jugăre — se îngrijesc să-și țină o vacă pentru lapte și chiar câte un porc. Deci diferența de inventar clădiri între o categorie și alta e determinată și de prezența sau lipsa grajdurilor sau a șoproanelor, în funcție de creșterea vitelor.

Deasemenea trebuie să arătăm că un gospodar cu o întindere mai mare de pământ, are la câmp câte o casă de adăpost și chiar câte un șopron pentru vite. Acestea au fost trecute în inventar și măresc valoarea clădirilor. La calcul nu am deosebit nici valoarea locurilor de casă. Aceasta se va vedea la prezentarea studiului complet.

Deasemenea există o relațiune între întindere și inventarul viu sau mort. Se înțelege că aici nu poate fi un raport fix, dar se distinge diferența cercetând graficele Nr. I, IV, VII și VIII: cu cât suprafața de pământ (incl. fânețe) este mai mare cu atât crește valoarea inventarului viu și mort.

Valoarea mare a inventarului mort o constituie carul, plugul, sania, iar la cei fără pământ țaprinul. Urmează celelalte unelte cu valoare scăzută, ca de pildă: furci, lopeți, grapă de lemn, butoaie etc.

Gospodarii înstăriți mai au câte o mașină specială de îmblătit, un mic atelier de tâmplărie pentru exploatație și câte un car mai bun.

În ceea ce privește valoarea plantațiilor nu putem trage o concluzie generală, dar se observă o creștere la exploatațiile mijlocii (vezi graficul IX).

Proviziile, se înțelege, vor fi în raport cu întinderea exploatației. Graficul No. XIII ne arată că încasările sunt în raport direct cu întinderea suprafeții; la fel și prestațiile la menaj și familie (graficul No. XIV).

Trebuie menționat însă că deși pare a fi un raport direct între mărimea exploatației și prestațiile exploatației la menaj și familie, aceasta trebuie studiată mai amănunțit, întrucât, cantitatea depinde și de nr. membrilor familiei cari servesc în casă.

Cheltuelile exploatației, depind între altele și de întinderea exploatației. Aceasta se poate observa din graficul No. XV.

Un lucru foarte interesant, îl constituie faptul că pe măsură ce se mărește exploatația, cheltuelile pe piață cu menajul scad (graficul XVI). Această stare este de altfel explicabilă prin aceea că exploatațiile mari își satisfac singure nevoile de hrană, cu produsele lor dela câmp. După piață nu cumpără decât ceea ce nu pot produce în gospodărie, ca de pildă, gaz, sare, orez și făină de grâu (în regiune nu se cultivă grâu).

Cheltuelile ridicate ale familiei, corespund exploatațiilor mari. Faptul se datorește unei îngrijiri mai bune de îmbrăcăminte a acestor categorii de gospodari. Situația materială le permite uneori să susție și câte un băiat la școli superioare. La nevoie recurg și la venituri lăaturalnice exploatațiilor, pentru a-și satisface aceste pretențiuni. Trebuie observat că exploatațiunile mici își susțin cheltuelile de tot felul, numai din venituri lăaturalnice cum ar fi: munca la pădure, lucrul la fabrica de cherestea sau cu ziua la cei înstăriți.

Așa de pildă graficul No. XVIII ne arată că exploatațiile fără pământ au un venit lăaturalnic de 10.506 lei care este repartizat la cheltuelile familiei (5443 lei), ale menajului (4878 lei), ale exploatației (150) și mai rămâne un mic rest de bani în casă (35 lei).

În concluzie putem preciza:

I. Raportul dintre întinderea de pământ și inventar este direct, dar nu în măsura cerută de exploatațiunile raționale.

II. Exploatațiile sunt astfel organizate, ca în primul rând să satisfacă nevoile de hrană și îmbrăcăminte ale gospodarului. Nu au nici o directivă de comercializare. Pentru cheltuelile urgente, gospodarul înstărit recurge la vânzarea animalelor, iar cel nevoiaș recurge la munca lăaturalnică.

III. Exploatațiile nu sunt îndrumate după vreun principiu de rentabilitate. Cele mici fac eforturi de susținere prin munci lăaturalnice, nesocotind muncile în gospodărie, iar cele mari nu folosesc toate putințele unei exploatați raționale.

În studiul complet vom arăta care este rentabilitatea exploatațiunilor în starea de fapt și care ar fi mijloacele de îndreptare.

Anexăm la acest articol trei bugete din 1936, aparținând deasemenea la trei categorii de exploatații, din care se pot trage concluziuni analoge cu cele descrise mai sus pentru anul 1935. Unele nepotriviri ce apar sunt lipsite de semnificație în privința rezultatului total, întrucât la numărul mai mare de exploatații pe care l-am studiat, se vor face dela sine corectările necesare.

A N E X E

I

FORMULAR DE BUGET PENTRU GOSPODĂRII AGRICOLE*)

Comuna Șanț, Jud. Năsăud.

Numele și prenumele gospodarului: Simion Cicșa

I. MEMBRII FAMILIEI ȘI ETATEA FIECĂRUIA

		Ani		Ani
1.	Simion	73	5.	
2.	Magdalena	60	6.	
3.	Pamfil	22	7.	
4.			8.	

II. INVENTARUL GOSPODĂRIEI

A. Capital Activ

1. Pământ

	Ha.	Le i
a) Arături	3,60	38.700
b) Pășune	—	—
c) Fânețe	24,60	128.500
d) Păduri	0,57	3.000
e) Vie	—	—
f) Pomi fructiferi.	—	—
Total	28,77	179.950

2. Cladiri

	Durata probabilă	Valoarea actuală
	A n i	L e i
a) Casă de locuit	—	60.000
b) Grajduri	—	—
c) Magazii	—	—
d) Șoproane	—	40.000
e) Șure	—	—
f) Remize	—	—
g) Cotețe	—	—
h) Imprejmuiri.	—	100
i) Loc pentru casă.	—	10.000
j) Căsoale (2) grajduri (2) șure (2)	—	20.000
Total	—	130.100

4. Inventar viu

	B u c.	L e i
a) Cai (mânji)	2	6000
b) Boi.	—	—
c) Tauri	1	1000
d) Vaci	4	16000
e) Mânzați	—	—
f) Viței	1	200
g) Porci	1	1000
h) Purcei	—	—
i) Oi	—	—
j) Capre	—	—
l) Găini	20	600
m) Gâște	—	—
n) Albine (stupi)	10	1000
o) Rațe	—	—
p)	—	—
r)	—	—
s)	—	—
Total	—	25800

3. Imbunătățiri fonciare

Drenajii, irigații, etc.	—	—
Total	—	—

Din acestea:

	B u c.	L e i
Vite de muncă	2	6000
Vite de rentă	—	19800

*) Reproducem formularul complet, ca model pentru cei care vor să întreprindă asemenea cercetări.

5. Inventar mort	B u c.	L e i
a) Căruțe	1	300
b) Care	1	2000
c) Pluguri	1	150
d) Grape de fier. . .	1	50
e) " " lemn	—	—
f) Harnașamente. . .	1	800
g) Mașini de scerzat	—	—
h) Cositoare	—	—
i) Coase.	2	100
j) Semănătoare . . .	—	—
l) Topoare, Țapin . .	2	300
m) furci, lopeți, casmale	5	200
n) Materiale pt. lăptărie	—	—
o) Butoale pt. varză .	1	50
p) Mașină de îmblătit .	1	3000
r) Sanie.	1	100
Total	—	7050

6. Plantații (val. fără teren)	Ha.	L e i
a) Pădure	0,57	2000
b) Vie	—	—
c) Pomi fructiferi . .	20 buc.	2000
Total	—	4000

7. Capital circulant (prezent în exploatare la încheierea bugetului)
a) Fân nou 20 care
b) Pae 4 care . . .
c) Coceni
d) Grâu
e) Porumb
f) Orz
g) Ovăz.
h) Alte semințe cânepă
i) Mălai
j) Făină grâu. . .
l) Lemne
m) Vin
n) Fasole
o) Cartofi
p) Hrișcă
Total provizii . . .

r) Numerar
s) Creanțe
Total capital circulant
Total capital activ . .

Kgr.	L e i	Disp. p. vânzare	
		Kgr.	L e i
14.000	20.000
1.200	1.200
300	400
—	—
2.200	6.600
440	1.320
—	—
—	280
—	—
—	—
—	3.000
—	—
30	150
2.200	4.000
—	200
—	37.150
—	16		
—	—		
—	16	(fără provizii ¹⁾)	
—	—		

B. Capital Pasiv				Capitalul exploatației	314.050
	Când s'au făcut	Dob.	Lei	Capitalul de exploatare	32.866
a) Datorii ipotecate	—	—	—	Capital activ	346.916
b) Datorii la bancă	—	—	—	Capital pasiv	—
c) alte datorii . .	—	—	—	Avere netă	346.916
d) Dobânzi în restanță .	—	—	—	Capital activ la ha.	12.058
<i>Total</i>	—	—	—	Capital pasiv la ha.	—
				Avere netă la ha.	12.058

UTILIZAREA TERENULUI²⁾

	Suprafața Ha.	Producția totală kgr.		Suprafața Ha.	Producția totală kgr.
a) Grâu	—	—	m) Trifoi	—	—
b) Orz	0,58	440	n) Lucernă	—	—
c) Ovăz	1,29	nu s'a făcut	o) Ogor	—	—
d) Secară	—	—	Total teren arabil	—	—
e) Porumb	0,88	2200	p) Pomi fructiferi	—	—
f) Cartofi	0,57	2200	r) Vie.	—	—
g) Fasole pe lângă porumb	—	30	Total teren cultivat	—	—
h) Mazăre	—	—	s) Pădure	—	—
i) Porumb furaje.	—	—	t) Teren neproductiv	—	—
j) Hrișcă.	0,14	puțină	Supr. Totală	—	—
l) Căneapă.	0,14	50 fuioare			

1) Fără provizii, care nu mai erau prezente în exploatare la încheierea bugetului (sfârșitul anului agricol).

2) Se trece și suprafața arendată dela alții, iar în cazul dijuiei, numai suprafața care se cuvine dijuiașului

III. BUGETUL

1. Venitul brut al exploatației

A. Incasările exploatației (din produse vândute)	Kgr.	L e i
a) Grâu	—	—
b) Porumb	110	400
c) Orz	106	320
d) Ovăz	—	—
e) Struguri	—	—
f) Vin	—	—
g) Fructe	—	—
h) Secară	—	—
i) Mei	—	—
j) Mazăre	—	—
l) Fasole	—	—
m) Lemne	—	1800
n) Cartofi	—	500
o) Alte produse vegetale	—	—
p) Fân	—	7000
r) Pae	—	—
s) Lapte	—	200
ș) Animale mari (cai, boi).	—	—
t) Viței	—	3000
ț) Porci	—	—
u) Păsări	—	—
v) Ouă	buc. 120	120
z) Oi mici	—	—
x) Lână	—	—
y) Arenzi primite	—	—
	—	13.340

B. Prestațiile exploatației la menaj și familie

	Kgr.	L e i
a) Grâu	—	—
b) Porumb	1144	4160
c) Lapte	500	2500
d) Porci	—	2000
e) Păsări	10	250
f) Ouă	300	200
g) Fasole	44	176
h) Căneapă (familie)	—	280
i) Lemne, 10 care	—	1000
j) Legume	—	300
l) Cartofi	440	800
m) Vin	—	—
n) Hrișcă	—	200
o)	—	—
Total prestații	—	11866
Total venit brut (A+B)	—	25206

Val. produselor disponibile pentru vânzare

2. Cheltuielile exploatației

L e i

a) Argați (salarii)	2000
b) Zileri	700
c) Întreținerea și repar. clădirilor	100
d) Întreținerea și repar. inventarului mort și hamurilor	150
e) Cumpărare de fân	—
f) Cumpărare de grăunțe	—
g) Amortizarea clădirilor	2400
h) Amortizarea inventar. mort	352
i) Cumpărare de semințe	—
j) Îngrășăminte	—
k) Sare pentru vite	300
l) Potcovit	400
m) Medic veterinar	—
n) Asigurarea recoltei	—
o) " vitelor	—
p) " clădirilor	—
r) Impozit funciar (teren și clădiri)	1750
s) Taxe pentru comună	—
ș) Taxe islaz, etc.	500
ț) Arenzi, dobânzi plătite	—
Total chelt. exploatației	8652

Munca familiei

Etatea

Persoanele care muncesc: Simion	73
Magdalena	60
Pamfil	22
—	—

Rezultatele exploatației

Venitul agricol (venit brut, minus cheltuielile exploatației)	16.554
Indemnitatea de salariu pentru munca familiei	10.000
Renta exploatației (venit agricol, minus indemn. de salar)	6.554
Venit net (renta exploatației, plus dobânzile anului și arenzile,	6.554

3. Venit din munca lăturălnică sau întreprinderi anexe

Bani în casă la începutul anului	—
Cărauşie	—
Munca manuală	—
Salarii	—
Munca cu vitele la alţii	—
Total	—

4. Cheltuelile menajului

A. Produse cumpărate de pe piaţă

	Kgr.	L e i
Mălai (porumb)	—	—
Făină	25	200
Carne	5	100
Zahăr	0.33	10
Undelemn	—	—
Pâine	4	20
Sare	25	100
Ulei	—	—
Orez	—	—
Brânză	50	1000
Legume	—	200
Oţet	—	50
Ceapă	—	50
Peşte	—	100
Ceai	—	—
Gaz 1/2	100	300
Lumânări	—	—
Chibrituri cutii	52	104
Lemne cumpărate 2/3	—	—
Total produse luate de pe piaţă	—	2234

B. Produse luate din exploataţie

	Kgr.	L e i
Grâu	Produsele dela III. B. în afară de cânepă	
Porumb		
Lapte		
Porci		
Păsări		
Ouă		
Fasole		
Lemne		
Legume		
Cartofi		
Vin		
Total prod. din exploataţie	—	11586
Total cheltueli menaj	—	13820

(A+B)

5. Cheltueli particulare ale familiei

	Lămuriri	L e i
Haine	—	—
Ghete	}	300
Opinci		
Lână	—	—
Bumbac	—	1000
Aţă (gheme)	—	40
Danii	—	300
Copii la militărie	—	2000
Biserică	—	50
Abonamente	—	—
Cârciumă (vin, ţuică)	—	100
Tutun 2 persoane	—	500
Doctori şi medicamente	—	—
Gaz 1/2	—	300
Cafea	—	—
Impozit global	—	—
Transporturi	—	600
Lemn cumpărate 1/3	—	—
Chelt. familiei pe piaţă	—	5190
Prestaţiile expl. la familie cânepă	—	280
Total cheltueli familie	—	5470

RECAPITULAŢIE

I. a) Venit agricol	16.554
b) Venituri din întreprinderi anexe	—
Venit total	16.554

II. a) Cheltueli cu menajul	13.820
b) Cheltuelile familiei	5.470
Consumul familiei	19.290

III. Deficit	-2.736
------------------------	--------

Data 29 August 1936

II

FORMULAR DE BUGET PENTRU GOSPODĂRII AGRICOLE *)

Comuna Șanț, județul Năsăud. Data 26 August 1936. Numele și prenumele gospodarului: Victor Grapini. I. Membrii familiei și etatea fiecăruia: 1. Victor 43 ani, 2. Floarea 33 ani, 3. Mănuilă 14 ani, 4. Valer 9 ani.

II. Inventarul gospodăriei: A) Capital activ: 1. Pământ: Arături 2,30 ha. = 19.000 lei. Fânețe 8,06 ha. = 60.000 lei. Păduri 1,15 ha. = 2.000 lei. Total 11,51 ha. = 81.000 lei.

2. Clădiri: Casă de locuit veche 5.000 lei. Grajduri, magazii, șoproane, șure, remize, cotețe 5.000 lei. Imprejmuiri 500 lei. Loc pentru casă 8.000 lei. Fântână 3.000 lei. Total 21.500 lei.

3. Inventar viu: Boi 2 bucăți = 7.000 lei. Vaci 1 bucată = 4.000 lei. Vițe 2 bucăți 3.000 lei. Porci 1 bucată = 500 lei. Oi 35 bucăți = 7.400 lei. Găini 12 bucăți = 360 lei. Total 22.260 lei. Din acestea: Vite de muncă 2 boi = 7.000 lei. Vite de rentă: 15.260 lei.

4. Inventar mort: Care 1 bucată = 1.500 lei. Pluguri, nou 1 bucată = 1.500 lei. Harnașamente, 4 lanțuri = 900 lei. Coase 1 bucată = 100 lei. Topoare 5 bucăți = 300 lei. Furci, lopeți, casmale 3 bucăți = 150 lei. Materiale pt. lăptărie 5 bucăți = 500 lei. Butoaie 2 bucăți = 450 lei. Total 4.400 lei.

5. Plantații (val. fără teren): Pădure 2 ha. = 6.000 lei. Pomi fructiferi 11 bucăți = 1.100 lei. Total 7.100 lei.

6. Capital circulant (prezent în exploatație la încheierea bugetului): Fân 11.900 kgr. = 17.800. Pae 700 kgr. = 500 lei. Coceni 4 care = 600 lei. Porumb 900 kgr. = 3.060 lei. Orz 200 kgr. = 600 lei. Ovăz 200 kgr. 700 lei. Lemne 7 care 2.500 kgr. 1.000 lei. Fasole 10 kgr. = 50 lei. Cartofi 3.300 kgr. = 6.000 lei. Total provizii 30.310 lei. Numerar 2.000 lei. Total capital circulant 32.310 lei. Total capital activ (fără provizii), 137.260 lei.

B) Capital pasiv. Datorii la bancă din 1925—30, 5.000 lei. Total 5.000 lei. Capitalul exploatației 109.600 lei. Capitalul de exploatare (fără provizii) 27.660 lei. Capital activ 137.260 lei. Capital pasiv 5.000 lei. Avere netă 132.260 lei. Capital activ la ha. 11.925 lei. Capital pasiv la ha. 444 lei. Avere netă la ha. 11.490 lei.

Utilizarea terenului: Orz 0,43 ha. 200 kgr. Ovăz 0,43 ha. 200 kgr. Porumb 0,86 ha. 900 kgr. Cartofi 0,57 ha. 3.300 kgr. Fasole printre porumb 10 kgr. În și cânepă — la porumb, 100 fuioare. Pomi fructiferi în curtea casei 100 kgr.

III. Bugetul: 1. Venitul brut al exploatației: A) Incasările exploatației (din produse vândute): Lemne 10 m³ = 2.000 lei. Fân 700 kgr. = 800 lei. Lapte 100 kgr. = 500 lei. Păsări 4 buc. = 80 lei. Oi mici = 200 lei. Lână spălată 10 kgr. = 800 lei. Total 4.380 lei.

B) Prestațiile exploatației la menaj și familie: Porumb 900 kgr. = 3.060 lei. Lapte 960 kgr. = 4.800 lei. Porci 95 kgr. = 2.200 lei. Păsări 4 buc. = 80 lei. Ouă 520 buc. = 520 lei. Fasole 5 kgr. = 25 lei. Lână (familie) 10 kgr. = 800 lei. Lemne 30 m³ = 1.000 lei. Cartofi 500 kgr. = 900 lei. Lapte de oi 80 kgr. = 640 lei. Brânză de oi 70 kgr. = 1.400 lei. Total prestații 15.425 lei. Total venit brut (A+B) 19.805.

2. Cheltuielile exploatației. Zileri (4 zile × 60 lei) = 240 lei. Întreținerea și repar. clădirilor 200 lei. Întreținerea și repar. inventarului mort și hamurilor 700 lei. Amortizarea clădirilor 270 lei. Amortizarea invent. mort 170 lei. Sare pentru vite 100 kgr. 300 lei. Potcovit 240 lei. Impozit funciar (teren și clădiri) 278 lei. Taxe islaz, etc. 580 lei. Dobânzi plătite 800 lei. Total chelt. exploatației 3.778 lei.

Munca familiei, persoanele cari muncesc: 2. 4. Rezultatele exploatației: Venitul

*) Reproducem numai rubricile completate.

agricol (venit brut, minus cheltuelile exploatației) 16.027 lei. Indemnitatea de salariu pentru munca familiei 5.000 lei. Renta exploatației (venit agricol, minus indemn. de salariu) 11.027 lei. Venit net (renta exploatației, plus dobânzile anului + 800 = 11.827 lei.

3. Venit din munca lăaturalnică sau întreprinderi anexe. Bani în casă la începutul anului 250 lei. Munca manuală 8.506 lei. Total 8.756 lei.

4. Cheltuelile menajului. A) Produse cumpărate de pe piață: Mălai (porumb) 200 kgr. = 600 lei. Făină 100 kgr. = 880 lei. Carne 30 kgr. = 600 lei. Zahăr 5 kgr. = 180 lei. Pâine 20 kgr. = 180 lei. Sare 20 kgr. = 80 lei. Orez 5 kgr. = 150 lei. Oțet 1 kgr. = 28 lei. Ceai 50 lei. Gaz 40 kgr. = 240 lei. Lumânări 20 lei. Chibrituri 52 cutii = 104 lei. Total produse luate de pe piață 3.112 lei.

B) Produse luate din exploatație: Produsele dela III B., fără lână. Total prod. din exploatație 14.625 lei. Total cheltueli menaj (A + B) 17.737 lei.

5. Cheltueli particulare ale familiei. Haine 3 pălării 456 lei. Opinci 6 perechi 600 lei. Bumbac 1.200 lei. Ață (gheme) 100 lei. Danii 100 lei. Copii la școală 200 lei. Biserică 20 lei. Cărciumă (vin, țuică) 400 lei. Tutun 1.250 lei. Gaz 40 kgr. = 240 lei. Transporturi 120 lei. Chelt. familiei pe piață 4.686 lei. Prestațiile expl. la familie: Lână 800 lei. Total cheltueli familie 5.486 lei.

Recapitație: I. Venit agricol 16.027 lei. Venituri din întreprinderi anexe 8.756 lei. Venit total 24.783 lei. II. Cheltueli cu menajul 17.737 lei. Cheltuelile familiei 5.486 lei. Consumul familiei 23.223 lei. III. Excedent 1.560 lei.

III.

FORMULAR DE BUGET PENTRU GOSPODĂRII AGRICOLE

Comuna Șanț, județul Năsăud. Data 30 Sept. 1936. Numele și pronumele gospodarului: Filipoiu Macedon. I. Membrii familiei și etatea fiecăruia: 1. Macedon 40 ani, 2. Eftira 43 ani.

II. Inventarul gospodăriei: A) Capital activ. 1. Pământ: Arături 1,50 ha. = 8.000 lei. Total 1,50 ha. = 8.000 lei.

2. Clădiri. Casă de locuit 15.000 lei. Șoproane 1 = 300 lei. Cotețe 1 = 200 lei. Imprejmuiri 200 lei. Loc pentru casă 5.000 lei. Total 20.700 lei.

3. Inventar viu. Porci 1 buc. = 700 lei. Găini 2 buc. = 60 lei. Total 760 lei. Din acestea: Vite de rentă 760 lei.

4. Inventar mort. Coase 1 bucată = 70 lei. Topoare 1 = 50 lei. Furci 2, lopeți 1, casmale 1, 4 bucăți = 150 lei. Butoaie 1 bucată 100 lei. Total 370 lei.

5. Plantații (val. fără teren): Pomi fructiferi 5 buc. = 200 lei. Total 200 lei.

6. Capital circulant (prezent în exploatație la încheierea bugetului). Porumb 200 kgr. = 600 lei. Fasole 5 kgr. = 25 lei. Cartofi 400 kgr. = 800 lei. Total provizii 1.425 lei.

Numerar 20 lei. Total capital circulant 20 lei (fără provizii). Total capital activ 30.050 lei.

B) Capital pasiv. Datorii din 1931 = 3.000 lei. Total 3.000 lei.

Capitalul exploatației 28.900 lei. Capitalul de exploatare 1.150 lei. Capital activ 20.050 lei. Capital pasiv 3.000. Avere netă 27.050 lei. Capital activ la ha. 34.941 lei. Capital pasiv la ha. 3.488 lei. Avere netă la ha. 31.452 lei.

Utilizarea terenului: Porumb 0,57 ha. = 200 kgr. Cartofi 0,28 ha. = 400 kgr. Fasole prin porumb 5 kgr.

III. Bugetul: 1. Venitul brut al exploatației. A) Incasările exploatației (din produse vândute). Fasole 5 kgr. = 25 lei. Cartofi 400 kgr. = 400 lei. Total 425 lei.

B) Prestațiile exploatației la menaj și familie. Porumb 200 kgr. = 1.200 lei.

Ouă 10 buc. = 10 lei. Fasole 5 kgr. = 25 lei. Cartofi 400 kgr. = 400 lei. Total prestații 1.635 lei. Total venit brut (A + B) 2.060 lei.

2. Cheltuelile exploatației. Întreținerea și repar. clădirilor 100 lei. Amortizarea clădirilor 314 lei. Amortizarea inventar. mort 18 lei. Taxe pentru comună 560 lei. Dobânzi plătite 500 lei. Total chelt. exploatației 1.492 lei.

Rezultatele exploatației. Venitul agricol (venit brut, minus cheltuelile exploatației) 568 lei. Indemnitatea de salariu pentru munca familiei 1.000 lei. Renta exploatației (venit agricol, minus indemn. de salar) 432 lei. Venit net (renta exploatației, plus dobânzile anului 500 + 68 lei.

3. Venit din munca lăaturalnică sau întreprinderi anexe. Bani în cassă la începutul anului 50 lei. Munca manuală la pădure și fabrica de cherestea 8.145 lei. Salarii femeia 400 lei. Total 8.595 lei.

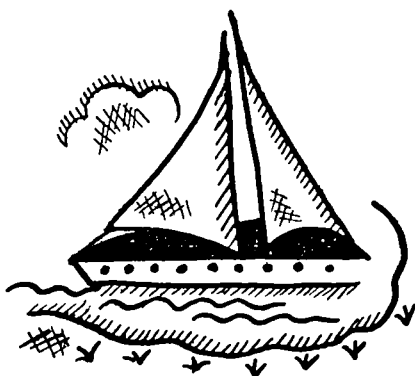
4. Cheltuelile menajului. A) Produse cumpărate de pe piață: Mălai (porumb) 500 kgr. = 2.100 lei. Făină 150 lei. Carne 2 kgr. = 40 lei. Zahăr 5 kgr. = 150 lei. Slănină 2.080 lei. Sare 10 kgr. = 40 lei. Orez 2 kgr. = 50 lei. Brânză 400 lei. Lapte 1.095 lei. Gaz $\frac{1}{3}$ 5 kgr. = 30 lei. Lumânări 5 buc. = 5 lei. Chibrituri 10 cutii = 20 lei. Lemne cumpărate $\frac{2}{3}$ 200 lei. Total produse luate de pe piață 6.360 lei.

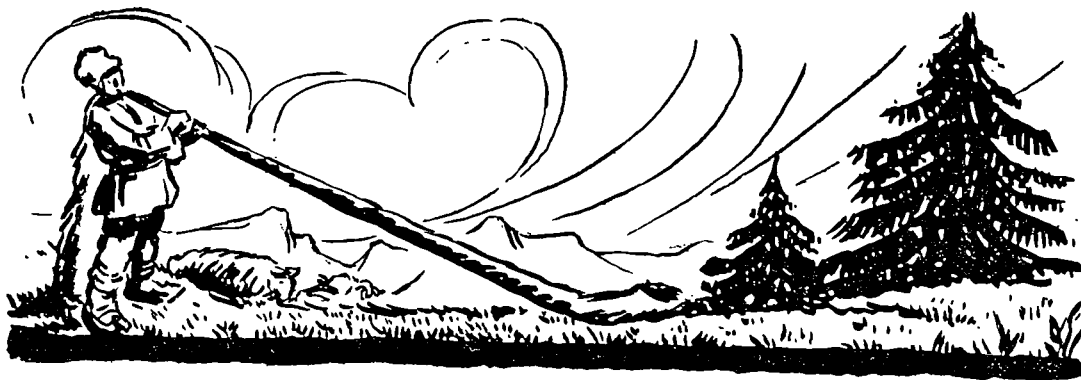
B) Produse luate din exploatație: Total prod. din exploatație 1.635 lei. Total cheltueli menaj (A+B) 7.995 lei.

5. Cheltueli particulare ale familiei. Haine 500 lei. Ghetе 300 lei. Opinci 70 lei. Bumbac 200 lei. Biserică 30 lei. Cărciumă (vin, țuică) 50 lei. Tutun 200 lei. Gaz 5 kgr. = 30 lei. Lemne cumpărate 100 lei. Chelt. familiei pe piață 1.480 lei. Total cheltueli familie 1.480 lei.

Recapitulație: I. Venit agricol 568 lei. Venituri din întreprinderi anexe 8.595 lei. Venit total 9.163 lei. II. Cheltueli cu menajul 7.995 lei. Cheltuelile familiei 1.480 lei. Consumul familiei 9.475 lei. III. Deficit — 312 lei.

D. ȚICULESCU

CRONICI

CARTEA, ARTA GRAFICĂ ȘI LEGĂTORIA ROMÂNEASCĂ LA EXPOZIȚIA DELA PARIS DIN 1937

De câțva timp cartea românească a început să ia drumul expozițiilor internaționale. Parisul o cheamă la anul viitor. Prilejurile nu vor lipsi nici de aici înainte. Ce vrea și ce ne poate aduce, și prin urmare cum trebuie întocmită această neașteptată secție răsărită abia de câțiva ani în planul de organizare al expozițiilor internaționale?

Cartea a fost totdeauna privită, și cu cât vine dintr-o vreme mai depărtată, cu atât mai mult, nu numai ca un mijloc de împărtășit cunoștințe, dar ca și o lucrare de artă. Întăiul scris, cu înfățișarea de imitație a unor vietăți sau lucruri, cu înțelesul sfânt și cu așezarea pe monumente ca un adevărat motiv decorativ, avea pentru cei vechi, descoperitorii și întrebunțăorii lui, și are mai ales pentru noi acest caracter. El a fost păstrat mereu, deși a avut de suferit dela răspândirea tot mai mare a cunoștinței de carte și a tiparului. În întrecerea pentru crearea publicației ieftine, cartea a început să sufere. Marfa proastă, nu numai din punct de vedere ideal, dar și din punct de vedere formal meșteșugăresc, a început să prisosască și să înăbușe pe cealaltă. Ziarul, pe care-l arunci după ce-l citești, broșura de câteva pagini și foaia de propagandă au luat parte, fără să-și dea seama și pornind din alt unghi al vieții so-

ciale, la aceeași slăbire a sfinteniei puse în carte. Cartea era amenințată să ajungă un simplu mijloc, fără un rost în sine, și cu perspectiva chiar să fie înlăturată, de comunicări directe, de radiofonie sau de altceva, ca o rămășiță a altor trepte de civilizație mai înapoiate, așa cum curierul de vești grabnice cu cinci cai plesniți sub el a fost înlocuit de sârma telefonului sau de undele legăturilor electrice sau trenul este pândit de vehiculele aeriene.

Pentru așezarea cărții la locul care i se cuvine, pentru împropătarca și adâncirea ei, s'a ales calea modernă a expoziției internaționale.

Interesul față de cartea de artă sau de raritățile grafice n'a slăbit niciodată. Bibliofilii și colecționarii sau anticarii de asemenea rarități n'au lipsit în trecut și nu lipsesc nici astăzi. Bibliotecile și Muzeele ne-au arătat întotdeauna sub sticlă cărți caligrafiate, incunabule sau editio princeps. Expoziții cu un caracter special, pentru oamenii de gust, au pus din când în când în vedere aceleași obiecte. Dar nu mai putea să fie vorba acum de ceva asemănător. Cartea aceasta individuală, pentru unul sau cel mult pentru câțiva, se desființa tocmai când poposea pe o culme. Ea era prețuită în afară de cuprinsul pe care îl aducea. De aceea s'a putut

făuri și expresia paradoxală de bibliofili anal-fabeți. Cartea trebuia întoarsă la rosturile ei dintăiu, sau, mai bine, la rosturile ei din urmă. Ne trebuia cartea socială, cartea pentru toți, bună în cuprins și frumoasă în înfățișare, ca întruparea cea mai aleasă și mai deadreptul a gândirii omenești, purtătoare de solii în toate părțile, îmbrățișată și prefuită ca o mângâiere și ca o podoabă. Bibliofilia era pentru această carte numai un izvor de inspirație și un nivel așezat foarte sus, ca o țintă, care nu trebuie pierdută din ochi, pentru drum. Preocupările ei căpătau aceasla căldură mai omenească. Toc-mai ea, care părea să trăiască din lucruri în sine și pentru ele, ajungea să dea tiparului o pecete națională. Intr-o vreme când industrializarea și tehnica duceau la uniformizare, bibliofilia, păstrătoarea vechilor modele ale fiecăruia, le-a pus din nou în circulație. Fiecare țară a vrut și a început să arate, în carte și în arta grafică, ceva propriu. Când nu putea destul în tălătura literii și în combinația hârtiei, de-atâtea ori de import; în așezarea unei coperte sau în născocirea unor anumite colecții originale. Orice vitrină de librărie poate să aducă dovada acestui fapt. Editura franceză se deosebește foarte mult de editura engleză sau italiană, și ediura germană de editura americană, spaniolă sau rusă. Intr-o copertă se 'dă la iveală și spiritul unui popor, după cum o copertă, la rândul ei, lucrează, modelându-l, la spiritul acelui popor. Imitațiile se recunosc numai decât și sunt și aici ca în artă, sterpe și fără durată. Unele case de editură, unii ilustratori sau șefi de ateliere grafice, au crezut și la noi că este nu numai ușor, dar chiar mai cinstit să se ia aidoma vreun desen de literă sau de copertă dela editura La nouvelle Revue Française sau dela Fischer și Duncker și Humblot, decât să se ciocănească la ceva pe urmele lor. Greșala e vădită. Cărțile sunt ale noastre, dar rămân străine. Din punct de vedere grafic, ele nu duc mai departe, ca un inel de evoluție. Cel mult mâine ar trebui alergat după alte ispite și maimuțările alte modele. Artă grafică a încercat și a izbutit să-și dea pretutindeni și o înfățișare națională. Nu numai scrisul își vorbește astăzi limba lui, dar și tiparul, cu toate elementele din care este el alcătuit.

Cred că am răspuns în cele spuse până aci, oricât s'a putut părea că este vorba numai de considerații generale, ce vrea o secție într-o expoziție internațională, și anume în cea dela

Paris. Rămâne să mai dau un răspuns la celelalte două întrebări poate mai grele decât cea dintâi: ce poate aduce o asemenea participare și cum trebuie ea pusă la cale?

Intăia expoziție internațională a cărții a fost făcută în Lipsca, în ajunul rășboiului mondial. Oricine a văzut Bugra și-a dat seama de locul pe care-l are tiparul și pe care și-l va cuceri tot mai larg în viața modernă. Alături se ridica monumentul aproape pelasgic de pe câmpul bălăliei popoarelor, duse împotriva lui Napoleon cu o sută de ani înainte. Lumea se putea crede, între comemorări și manifestări de putere de tot felul, în pragul unei lungi ere de propășire. Peste câteva săptămâni izbucnea rășboiul. Abia după cinci, șase ani Italia a îndrăznit să-și însușească ideea și să organizeze, căutând să ia locul Germaniei învinse și pradă revoluțiilor, târguri internaționale ale cărții, în orașul, care putea fi privit pentru cartea italiană și europeană drept un echivalent al Lipschei, Florența. În trei, patru rânduri a fost acolo și România. De pe vremea lui Constantin Brâncoveanu și a lui Matei Basarab și Vasile Lupu cartea românească sau tipărită în România, nu mai trecuse cu atâta încredere hotarele. Dar Germania a reapărut în viața internațională și, odată cu expozițiile ei, a hârtiei dela Dresda și mai cu seamă a cărții dela Lipsca, fama acelei Fiera internazionale del libro, a scăzut. Dar în răștimp s'a făcut un pas mai departe. Expoziția dela Paris din 1937 este și ea un semn.

Alături de expozițiile numai pentru carte și artă grafică, atât dela Lipsca precum și dela Florența, cu caracterul lor de târg de mostre și de exhibiție de marfă și de proceduri de fabricație, în căutare de clienți și de comenzi, au apărut secțiile cărții în expoziții cu un caracter general. Cartea se desprindea astfel de tot ceea ce era valoare tehnică sau comercială ca să-și păstreze și să pue în vază, cu atât mai curată, valoarea culturală. Intăia expoziție internațională de acest fel la care România a luat parte a fost cea dela Barcelona, a doua, cea de anul trecut, dela Bruxelles, iar a treia, la care va lua parte, este aceasta dela Paris.

Expoziția din Spania a fost de cărți și de periodice, însoțită de grafice statistice culturale, totul așezat după specialități. Se urmărea să se arate, cât mai în amănunt, că România se găsește, prin bogăția și felurimea culturii grafice, printre țările înaintate ale Europei. Spa-

țitul de care secția s'a putut bucura și așezarea ei n'au fost cu totul mulțumitoare, dar scopul n'a fost mai puțin ajuns.

Expoziția din Belgia a căutat să arate activitatea ecclătorială a țării în lucrările cele mai caracteristice, prin cuprins, și cele mai artistice, prin înfățișare. Fundațiile culturale regale au putut să apară cu toate tipăriturile lor, atât de literatură și de știință cât și pentru sate. Tot ceea ce putea să aibă numai un rost de întregire statistică a fost lăsat la oparte. N'au fost expuse nici publicațiile periodice. Pentru întâia oară secția noastră s'a străduit să fie o secție de calitate și nu una de cantitate. Portretele scriitorilor români, în număr destul de mare, încercau un lucru nou pentru noi în străinătate, introducerea în viața intimă a scriului și a literaturii române. Statisticile urmăreau pe din două, activitatea școlară și activitatea literară a țării.

Parisul stă acum înaintea noastră ca a treia mare încercare. Am câștigat până aci mai ales un punct de vedere: că alături de celelalte valori exportabile, putem arăta streinilor și cartea românească. O pregătire anume pentru această întrecere internațională, a tuturor producătorilor, artiști, editori și tipografi, nu s'a făcut. S'a cules numai în clipa din urmă ceea ce s'a putut găsi și s'a crezut potrivit, și s'a pornit așa, puțin cam amestecat, către țara de departe. Dacă a folosit cineva, a folosit țara ca atare, ca membru al comunității internaționale, prin cunoaștere și prețuire în această latură, din partea câtorva milioane de vizitatori. Țara cealaltă, muncitoare, a folosit mult mai puțin, tocmai pentru că nu i s'a cerut încordarea, care stârnește toate înzestrările, a unei creații aparte, menite numai expoziției. Este tocmai ceea ce se va încerca însă acum, pentru participarea României la Paris. De aceea și așteptările tuturor, puse în această participare.

Expoziția internațională din 1937 vrea să desvăluie până unde au ajuns arta și tehnica în viața modernă. Cititul este una din marile trebuințe și nădejdi ale oricărei societăți culte. Felul cum fiecare țară în parte știe și se luptă să-l pună la îndemână, va fi plin de învățăminte. El intră în planul expoziției ca o parte care n'ar putea lipsi, și nu este, cum putea să pară în expoziții cu scop de tot general, un simplu adaus de curiozitate. De aci și datorită, pentru organizatori și participanți, să nu tri-

meată la Paris decât lucruri care să răsfrângă starea de astăzi, dar în același timp, starea cea mai înaltă a artei grafice românești. Dacă nu toate lucrările fără deosebire, atunci însă cele mai multe trebuie gândite și lucrate anume pentru expoziție. Se poate vorbi de adevărate capodopere, în înțeles medieval, acele lucrări, în care meștesugarul cel nou își pune toată priceperea și tot gustul, pentru că de ele atârna dacă era sau nu era găsit vrednic să intre în breaslă, adică, pentru artă și tehnică, exact ceea ce este o leză de doctorat pentru primirea și numărarea între oamenii de cercetări și de știință.

S'a socotit, astfel, că secția românească, din punct de vedere al materialului, trebuie să aibă trei ramuri: cartea propriu zisă în exemplare alese; forme de artă grafică, adică originale de inițiale sau de capete de pagină, ilustrații, modele de literă și de punere în pagină, din lucrările mai puternice aflate în expoziție; legătură. Din punctul de vedere al metodei, s'a hotărât să se folosească și aci mijlocul concursului și mai ales al convingerii. Zece luni ne despart de deschiderea expoziției. Atelierele și artiștii grafici de toate felurile au destul timp înaintea lor ca să scoată ceva vrednic de faima firmei și a țării. Dacă de obicei o participare la Expoziție înseamnă, ca folos și îndemn pentru cel interesat, o medalie, un succes de publicitate și poate chiar o comandă, de rândul acesta ea înseamnă nespus mai mult: o silință de întrecere pe ceilalți și pe sine însuși, care cheazășuește înaintarea, dacă nu și ființa oricărei arte și a oricărei tehnice. Sunt expoziții de acestea fericite, prin învierea și dorința de creație stărnită în toți, care au fost privite ca o culme și ca un început de viață economică, tehnică sau culturală. Parisul a avut acest merit, cu expozițiile lui încă din zilele lui Napoleon al treilea până la cea din 1900 după care ambițiile, servite de mijloace nemăsurate, ale unor țări americane sau europene, le-au împins mai îndărăt de pe întâiul plan. S'ar putea să se întoarcă vremurile, cu Expoziția din 1937. Să știm să scoatem atunci și pentru noi tot binele, din această întoarcere a vremurilor. Ne-am bucura atât pentru noi cât și pentru Franța, de care ne leagă atâtea legături, poate mai multe cele de minte, decât cele de inimă. Dacă înrăurirea galică s'a revărsat peste întreaga noastră viață socială și politică, atunci la începuturile secolului trecut, iar când a prins

să scadă sau s'a retras revărsarea, profilul sufletesc al Românilor ăra altul, în ce privește cartea nu s'a petrecut altfel. Franța și Parisul mai pot să ne învețe, dar nu către imitație, ci la o descoperire, din proprie destoinicie, a unor noi forme.

De pe acum știm că cele mai multe cărți, care vor lua la anul din România drumul Parisului, vor fi tipărite dinadins pentru ex-poziție. Tipografiile români vor căuta în chip mărturisit să se măsoare cu ai lor colegi din alte țări sau cel puțin să pue sub ochii streinătății tot ce pot să dea mai bun astăzi. Iată, de pildă, o ediție de artă a lui Eminescu, care ne lipsește. Ediția Murnu a fost numai o încercare și nu este în tot cazul la înălțimea celor mai noi mijloace grafice pe care le avem acum; ediția Botez este numai o ediție de stabilire și de critică de text. Eminescu are dreptul la mai mult, astăzi când se găsește în miezul tuturor preocupărilor și când ne pregătim de ziua de amintire a cincizeci de ani dela moarte. Vom arăta apoi, în felul acesta lumii că ne pricepem să îmbrăcăm în cele mai scumpe haine, pe cel mai puternic poet și călăuză de frumos al neamului românesc. Vorba lui safică: „Veșnic tânăr, înfășurat în manta-mi“. Să-i dăm aceeași mantă de zile mari, cu care să poată ieși, mândru de el și mândru de noi, în lume. Alte volume de știință, de literatură și de artă, despre care n'am încă dreptul să vorbesc, se vor înșira alături. Tehnicienii cărții au și început să gândească la ele și să deseneze întâile schițe. Ce-ați zice, de pildă, de un în folio în franțuzește, cu cele mai de preț reproduceri după picturi pe care le avem? sau de un album de țesătură sau de olărie țărănească, reproduse în culori? De o carte despre România, cu strălucite ilustrații, pe care o așteptăm de atâta timp și ar fi zugrăvit-o cum nu se poate mai isteț și mai de față,

George Vălsan, dacă mcartea nu l'ar fi sinuls fără vreme dintre noi? Se va găsi altcineva dar cartea va trebui să iasă.

Atât pentru carte și mai ales pentru legătură se va face târziu în toamnă un concurs cu premii și cumpărături, ca să fie un îndemn pentru artiști, iar pentru public o mărturisire a ceea ce putem urzi și avem la marile prilejuri. Cartea românească se va arăta atunci în toată frumusețea ei, ca parte, cea mai bună parte din viață și un tovarăș de zile bune și de zile rele. Pusă în asemenea ramă, ea va apare și ca o neprețuită bogăție a țării, de obicei uitată, sau prețuită numai în valoarea ei trecătoare atunci când se face de către economiști înșirarea și totalizarea bunurilor naturale și fabricate ale unei epoci și ale unui popor. Iar printre foi cu chenare și scoarțe de piele aurite își va deschide în cele din urmă loc și scriitorul român, ca purtătorul de cuvânt al pământului. Expoziția cărții este în cea mai mare parte o expoziție a duhului, care îl umple pe el. Artiștii grafici nu fac decât să-i îmbrace în meșteșugite veșminte acest duh.

Parisul, fântâna dela care de-atâtea ori ne-am potolit setea de cunoaștere și de frumusețe, ne așteaptă. Toată expoziția stă sub puterea și vraja unei cărți, pentru că a fost pusă la cale în 1937 ca să aducă aminte de cei 300 de ani trecuți de când a ieșit, dând lumii întregi o altă îndreptare, „Discursul despre metodă“ al celui mai puternic filosof francez, Descartes. Cartea este așa dar în expoziție, nu un oaspe oarecare, ci printre cei mai iubiți. Iată de ce România, cu toți editorii și artiștii ei grafici, trebuie să se pregătească din timp și să scoată ce are mai bun, ca să stea fără să se sfiască, la marea întâlnire, care va fi și o mare judecată. Pentru noi și pentru Franța!

EMANOIL BUCUȚA

A III-a CAMPANIE DE MUNCĂ A ECHIPELOR STUDENȚEȘTI

Cronica de față nu va cuprinde o dare de seamă a înfăptuirilor Echipelor Studențești. Încheierea lucrului este încă prea apropiată, căci n'au trecut decât câteva zile de când, în aproape cincizeci de sate, s'au ținut șezătorile de rămas-bun ale Echipelor, cari încheiau sărbătorește, munca lor de trei luni, ea însăși sărbătorească. Datele și rapoartele de activitate ale studenților și tehnicienilor din Echipa Regale s'au deo-

camdată în dosare, așteptând să fie prelucrate și înfățișate, ca și în anii trecuți, și publicului, care urmărește munca socială a studenților universitare. Când lucrarea aceasta va fi încheiată o vom comunica celorlaltor, cronica de față cuprinzând numai o înfățișare a organizării muncii din vara anului 1936, adică din a treia campanie de lucru a Echipelor Studențești.

Campania din 1936 întrece cu mult în

mărime, pe celelalte două anterioare arătând pătrunderea ideii muncii voluntare la sate între studenți, precum și în lumea satelor. În primăvara anului 1936, când la Fundația Culturală Regală „Principele Carol” se făceau cele dintâi pregătiri în vederea lucrărilor, se înregistraseră 78 de întâmpinări prin cari satele, din toate colțurile țării, cereau echipe, precum și 18 întâmpinări cari rugau Fundația să ia sub îndrumarea și oblăduirea ei echipe locale, alcătuite, de bună voe, de către intelectualii și fruntașii satelor. Întâmpinările acestea arată că munca celor 12 echipe studentești din 1934, precum și cea a celor 25 din 1935, n'a rămas fără răsunet, ci gândul călăuzitor al ei, ridicarea culturală a satelor, a pătruns între săteni câștigându-le sufletele. Cele mai multe întâmpinări au fost trimise de locuitorii satelor cu Cămine Culturale, cari prin lucrarea acestuia cunosc rosturile Fundației și au luat cunoștință despre munca Echipelor Studentești; dar n'au lipsit nici cererile cari arată că au aflat despre Echipele Regelui din svon, din cercetarea vreunui sat prin care tinerii Echipieri au trecut, ori din „Albina”, foaia săptămânală pentru popor, a Fundației.

Desigur, însă, că semnul cel mai îmbucurător al campaniei din anul acesta rămâne numărul mare al echipelor voluntare și al celor organizate de Căminele Culturale. Cereri, cum arătam mai sus, au fost 18, trimise unele de intelectuali răsleți, dornici de muncă, hotărâți să organizeze lucrări după metoda și programul Fundației; altele venite din partea societăților studentești județene, cari mărturiseau gândul lor de a munci pentru ridicarea culturală a vreunui sat din ținutul lor; altele, cele mai temeinice, trimise de Căminele Culturale, cari mobilizau, pentru munca socială voluntară, pe localnici, punându-i, pe timp de trei luni, în slujba Căminului Cultural al obștiei și a programului de lucru al Fundației „Principele Carol”. Din aceste 18 întâmpinări, Fundația s'a oprit asupra a 12 propuneri, luându-le în grija ei, ca îndrumare, control și înregistrare cu toate materialele trebuincioase unei lucrări de folos. Iată numele satelor cu asemenea echipe ivite din inițiative locale și cu caracter benevol: Banloc, în jud. Timeș Torontal, cu o echipă alcătuită din studenți universitari bănățeni, cari au organizat și o a doua Echipă, tot voluntară la Lescovița, în jud. Caraș; la Rusca-Montană, în jud. Severin, au cerut echipă studenți

teologi și universitari din Caransebeș; pentru Borlova (jud. Severin), a lucrat echipa elevilor școlii normale de băieți din Caransebeș; la Ardușat, în jud. Sălmar, s'a organizat o echipă în jurul Căminului Cultural local; tot așa s'a făcut și la Rebrisoara, Gurasada (jud. Hunedoara) și Drăguș (jud. Făgăraș); alte patru echipe au fost propuse pentru pentru Band (jud. Mureș), Movila-Miresei (jud. Brăila), Trăisteni (jud. Prahova) și Cusuil din vale, în județul Durostor, din Cadrilater, echipă alcătuită din studenți și elevi macedoneni, cu familiile colonizate în Dobrogea. Dintre aceste douăsprezece echipe, recunoscute de Fundație, au dat rezultate zece, iar două și anume Rusca-Montană și Band, nu și-au început activitatea. Astfel, după doi ani de muncă pe teren și de muncă pentru propagarea ideii echipelor voluntare pentru munca socială, ia să organizându-se, din îndemnul lor, zece echipe de lucru cari au străduit trei luni pentru înfăptuirea programului de ridicare culturală a satelor, întocmit de Fundația Culturală Regală „Principele Carol”. Echipele acestea au primit dela Fundație cărți de îndrumări tehnice și teoretice, formulare pentru cercetările monografice, zestre medicală (instrumente și medicamente) pentru dispensarul uman și veterinar, instrumente pentru activitatea inginerului agronom, biblioteci, reviste, etc., adică tot materialul documentar și tehnic de care dispune o echipă în munca ei. La trei din aceste echipe voluntare s'au trimis și câte 4 ori 5 studenți cari au mai lucrat în cadrul echipelor studentești, ca îndrumători ai muncii localnicilor, transformându-se astfel, aceste echipe, într-o adevărată școală a muncii culturale la sate, pentru toți intelectualii și fruntașii satului, adică pentru conducătorii de azi și de mâine ai căminelor culturale.

În chipul acesta au lucrat și celelalte 37 de echipe studentești, adunând în jurul lor și chemând în rândurile lor, pe localnici și în întâiul rând pe conducătorii Căminului Cultural, ca să cunoască și să deprindă lucrând, metoda și principiile programului de lucru al Fundației. Într'adevăr, munca echipelor, dela început a căutat să fie, în primul rând, o îndrumare pentru localnici, o școală pentru Căminul Cultural al satului, căci gândul de temelie al acestei mișcări arată că ridicarea satului trebuie să se facă prin organizarea inițiativelor și așezărilor locale, în slujba programului de lucru al Fundației și luând după tehnica Echipelor Studentești.

Lucrarea aceasta, de ajutorare efectivă a satelor, cu medici, medici veterinari, ingineri agronomi, maestre de gospodărie, etc., și de îndrumare a lor, prin educarea tuturor și formarea de conducători cari să ducă mai departe munca echipei, a fost făcută, în vara aceasta, în a 3-a campanie de muncă, de către 49 de Echipe Studentești.

În aceste Echipe au fost înrolați peste 500 de studenți și tehnicieni, recrutați dintre elementele cele mai bune ale Universităților din București, Iași, Cernăuți, Cluj și Chișinău, recomandați de către profesorii universitari. Statistica ce se va întocmi, va arăta precis numărul de studenți dați de fiecare din Universitățile României în această uriașă campanie de muncă socială, pentru ridicarea țărănimii. Însemnăm deocamdată numai faptul că majoritatea studenților în medicină a fost dată de Facultatea de medicină din Cluj; studenții agronomi s'au recrutat dela Academiiile din București, Iași și Chișinău; studenții în medicină veterinară și doctorii în medicină veterinară au fost încadrați prin grija Facultății de medicină veterinară și a Institutului Național Zootehnic din București; rândurile echipierilor s'au întregit cu tovarăși dela facultățile de litere, teologie și drept din toată țara, alcătuind o falangă tânără și puternică de muncitori pentru ridicarea socială a satelor. Ca și în anii trecuți, echipierii studenți au avut sprijinul unui grup de tehnicieni, format din un medic uman, un medic veterinar, un inginer agronom și un inginer silvic, oameni cu o experiență mai îndelungată în specialitatea lor, delegați la echipe, pe toată durata campaniei, de către ministere, din serviciile lor. Astfel, alcătuiți din un medicinist, o medicinistă, un veterinar, un agronom, un teolog, un sociolog, un onefist sau comandant străjer, un comandant premilitar (localnic), o maestră de gospodărie și uneori un conducător de cor, echipa studentească, ajutată de echipa tehnicienilor, lucrează cu sorți de isbândă, trei luni pentru înfăptuirea programului de muncă culturală la sate. Crește astfel în Țara românească o armată puternică de medici, ingineri, teologi, profesori, învățători, de intelectuali din toate breslele cari își învață datoriile meseriei acolo unde greutățile sunt mai mari ca oriunde în altă parte și cari, mai ales, învață să-și cunoască țara și să muncească pentru ea. Este de-o însemnătate covârșitoare pentru România de mâine faptul că se formează, an de an, 400—500 de tineri cari, între 20 și 25 de ani,

știu ce înseamnă lupta pentru conducerea unui dispensar, ori a unei băi populare, cari știu cum se organizează o cooperativă și cari știu despre ce trebuie să vorbești sătenilor ca să nu le răpești vremea fără folos pentru ei și mai ales cari își dau seama de rostul adânc al unor asemenea lucrări pentru viața satului.

După trei ani de muncă înțelept îndrumată, entuziasă și temeinică, roadele se văd bogate și îmbucurătoare, căci satele își recâștigă dorul de muncă și încrederea în puterea lucrării lor, iar tineretul dela cele 5 Universități ale țării se adună la muncă în slujba țărănimii.

În tot timpul cât a durat activitatea echipelor și înainte de trimeterea lor la muncă, s'a lucrat pentru pregătirea teoretică și practică a echipierilor și pentru îndrumarea lor în timpul lucrărilor. Cartea de temelie a activității Echipelor Studentești, dar și a Căminelor Culturale, este volumul tipărit în primăvara anului 1936, „Îndrumătorul Muncii Culturale”. Lucrarea aceasta de 450 pagini, s'a întocmit pentru a răspunde unei nevoie a dânc resimțită de echipieri și de conducătorii căminelor și este o călăuză practică pentru lucrările cari trebuiesc înfăptuite de Cămine și echipe, cari pot fi făcute în sat și cu satul, precum și a chipului cum trebuie lucrat în sat prin Cămin și Echipă. Tot ce se spune în acest „Îndrumător” este întemeiat pe experiența celor doi ani de muncă la sate cu echipele și pe cercetările de monografie sociologică ale Institutului Social Român. „Îndrumătorul muncii culturale la sate nu propune un program întocmit la birou, ci grupează pe capitole de muncă înfăptuirile echipelor și nevoile satelor, așa cum au fost ele cunoscute și trăite de către Echipierii și conducătorii lor.

În tot cursul celor trei luni de muncă a apărut gazeta săptămânală „Curierul Echipelor Studentești”, întemeiată în 1935.

Campania de lucru din 1934 a Echipelor studentești a arătat că, atunci când peste o sută de oameni lucrează la o muncă pentru o țintă comună, răspândiți pe cuprinsul țării întregi, în grupe de câte 10-15 oameni, ei vor să știe unii de alții, urmărindu-se în străduințele lor, învățând unii dela alții, împărțându-și gândurile. Dar era trebuincios să se stabilească o legătură între echipe și din altă pricină: echipele studentești sunt o alcătuire nouă, nu numai ca scop și tehnică de lucru, dar și ca ideal spiritual și concepție de viață. Acest lucru trebuia spus undeva și repetat cât mai

mult, transformând echipele într-o școală, nu numai a satului, dar și a tinerilor intelectuali cari se înrolau la munca voluntară de ridicare culturală a satelor. Prin mărturisiri de credință, prin îndrumări doctrinare, prin discuții tehnice, prin dări de seamă cu privire la desfășurarea muncii în diferitele sate, trebuia începută munca de alcătuire a unui corp de principii de muncă și de viață în cadrul Echipei.

Așa s'a născut gândul întemeierii unei 'gazeze săptămânale numită: „Curierul Echipelor Studentești“. Din această gazetă au apărut, în primul an de apariție, 1935, șapte numere, din Iulie și până la 1 Octombrie.

Folosul ei a fost mare. În acel an, 1935, Fundația trimisese la lucru peste 20 de Echipa. Munca de ridicare culturală a satelor luase, în timpul scurt de un an, o dezvoltare deosebit de mare. Zeci de sate ceruseră Echipa, Studentești, arătându-și dorul de muncă și înfocată pornire spre organizarea vieții lor pe temelii sănătoase. Lozinka: „Sănătate, muncă, minte, suflet“, străbătuse programatic în toate cele 1000 de sate cari aveau, în anul acela Cămine Culturale, dar și mai departe în zeci și zeci de sate. Din numeroasele cereri se aleseră 12 sate și, adăugate la celelalte 12 vechi, campania porni deodată în 24 de locuri. Odată cu munca pe teren, porni și munca de îndrumare spirituală și practică prin „Curierul Echipelor Studentești“.

În anul acesta „Curierul“ e bogat și crescut în frumusețe cum se cuvine unei gazete care face ocolul a 49 de Echipa și vorbește deodată la peste 500 de echipieri, foaie oficială a unei campanii de lucru (de o mărime impresionantă). Dar înlăuntru „Curierul“ a rămas tot același caet cald și prietenos din 1934, închizând în coloanele lui mărturisiri și gânduri sincere, frământarea și îndoielile echipierului care după o zi de muncă, la un ceas de odihnă, gândește tăcut la munca pe care o face, în numele unei credințe de jertfă pentru satul românesc.

Așa înaintează „Curierul Echipelor Studentești“ încununat de fapta și sufletul celor cari înfăptuiesc, în anii aceștia, cea dintâi muncă organizată și colectivă, de ridicare a satelor.

Munca pentru pregătirea teoretică și îndrumarea echipelor s'a întregit cu munca de înzestrarea lor tehnică pentru lucrările de specialitate medicală, de medicină veterinară, agronomie, etc. Atât studenții cât și tehnicienii din echipele

Fundației nu depun o activitate formală, ci prestează o muncă efectivă după toate regulile unei lucrări sortite să dureze. Ca să poată face față acestor cerințe Fundația se îngrijește ca doctorul să aibă instrumente și medicamente, inginerul agronom unelte de lucru și terenurile necesare lucrărilor demonstrative, medicul veterinar serurile și vaccinele trebuincioase, ș. a. m. d. Înzestrarea echipelor cu aceste materiale s'a făcut de către: Ministerul Sănătății care a dat instrumentele medicale, zestrea gospodărească și medicamente; Ministerul de Agricultură și Domenii care s'a îngrijit de înzestrarea inginerilor agronomi și a medicilor veterinari; Institutul Național Zootehnic și Institutul Pasteur cari au dat medicilor veterinari instrumente, seruri și vaccinuri, ca și Institutul Dr. I. Cantacuzino, care a răspuns totdeauna cererilor Fundației; Uzinele U. D. R. pe lângă alte ajutoare, au pus la îndemână echipelor zece truse de unelte gospodărești fabricate în întreprinderile lor și alte zece serii de unelte de plugărie spre folosul sătenilor din satele cu echipe; nu poate fi uitat sprijinul Direcției Generale C. F. R. care a făcut mereu înlesniri pentru călătoria și transporturile de efecte ale echipierilor.

Buna îndeplinire a programului de muncă culturală la sate, atât educativă, cât și practică, a impus colaborarea cu o serie întreagă de instituțiuni și asociații, cu rosturi asemănătoare Unele s'au alăturat Fundației din proprie inițiativă, altele au fost chemate să sprijine munca de ridicare culturală a echipelor.

O colaborare deosebit de devotată și prețioasă a fost aceea a ofițerilor medici și a studenților ofițeri medici, umani și veterinari, ai Institutului Sanitar Militar, cari au întregit rândurile echipelor, lucrând cu hărnicie exemplară, disciplinată și cu deosebită pricepere.

O experiență nouă și rodnică a fost aceea a colaborării cu OETR-ul, prin folosirea comandanților străjeri pentru educarea străjerească a copiilor și prin integrarea cercetașilor în munca culturală a echipelor studentești. Socotim întâlnirea dintre tinerii liceeni și mai ales ucenici C. F. R. organizați cercetășești, cu studențimea universitară, în cadrul campaniei de muncă pentru sate, a echipelor studentești, hotărâtoare pentru dezvoltarea lor sufletească și pentru orientarea viitoare a preocupărilor lor sociale și a atitudinii lor, cunoscând puțină muncă constructivă pentru nație, în munca culturală pentru sate. Prin organizațiile străjerești, prin cercetași și prin co-

mandanții organizațiilor premilitare, așa de bine îndrumate de către Inspectoratul P. P., Echipelile au izbutit să se ocupe de îndrumarea întregului lineret din sat, dela vârsta cea mai fragedă, până la cei de 18-20 de ani, făcând din ei adevărați colaboratori cei mai sinceri ai echipierilor.

Ca și în anii trecuți s'a alăturat tehnicienilor din echipele studențești, un grup de 10 ingineri silvici, prin grija înțeleghătoare a Institutului pentru cercetări și experimentație forestieră (I. C. E. F.), realizând lucrări de specialitate în regiunile în cari împrejurările cer și o cercetare și acțiunea temeinică a probleme'or silvice.

Școala de Asistentă socială „Principesa Ileana” a făcut cercetări în 7 sate.

Despre toate lucrările lor, echipierii au întocmit rapoarte săptămânale și lunare, pe formulare-tip și în dări de seamă speciale; în chipul acesta Fundația a putut urmări tot timpul lucrările, luând măsuri pentru buna lor desfășurare.

Grija cea mai mare s'a îndreptat însă în anul acesta, spre pregătirea celor chemați să ducă mai departe lucrările echipei în Căminele Culturale. La îndemnul și după îndrumările D-lui Profesor Gusti s'au înființat deaceia, școli pentru conducătorii de Cămine Culturale, precum și școli țărănești, întregite cu școli practice de agricultură, pomicultură, albinărit, etc. Toate aceste școli, cari au durat 15-20 de zile, au avut, în primul rând, un caracter practic, ascultătorii lucrând împreună cu echipierii; expunerile vorbite au avut doar rostul să sistematizeze cunoștințele, arătând legătura tuturor lucrărilor în cadrul programului general de lucru al Căminului Cultural, experimentat în sat prin echipele studențești. La școlile pentru conducători de Cămine Culturale au luat parte câte 21-30 de învățători,

preoți, notari și chiar săteni luminați și buni gospodari, primind deslușiri, prin expuneri vorbite și lucrări practice cu echipierii, cu privire la rostul, organizarea, lucrările și metoda de lucru a Căminului Cultural. Prin școlile țărănești ale echipelor, cu întruniri și convorbiri serale, s'a urmărit să se dea sătenilor un prilej de petrecere cuminte cu cetiri și cântări, dar mai ales s'a urmărit îndrumarea lor cu privire la munca câmpului, creșterea vitelor, îngrijirea sănătății, întocmirea gospodăriei, prin sfaturi date de fiecare echipier în ramura sa de muncă. Roadele sunt deosebit de bune. Într-o cronică viitoare vom sărui asupra acestor lucrări experimentale arătând numărul, alcătuirea și înfăptuirile lor, deosebite dela sat la sat, după oameni și nevoi.

Ca să se facă știută munca echipelor și ca să se întărească legătura lor cu toate căminele din jur, în luna a treia a lucrărilor, Septembrie, s'au convocat o serie de întruniri județene ale Căminelor Culturale, în adunări de lucru și de reciprocă lamurire despre folosul echipei în munca fiecăruia din Căminele Culturale, despre statutul Fundației și despre munca tuturor pentru ridicarea ruia din Căminele Culturale, despre statutul fundației și despre munca tuturor pentru ridicarea socială a satelor. Adunările acestea au fost prilej de mare bucurie sufletească pentru toți, prin întărirea încrederii fiecăruia în puterea îndreptătoare de rele a muncii culturale la sate.

În întregul ei campania de muncă din anul acesta a Fundației se arată ca o mare lucrare de coordonarea activităților speciale în legătură cu nevoile țărănimii, bogată în realizări și mai ales aducătoare de noi mijloace pentru înfăptuirea gândului mare al unei noi organizări a vieții și muncii satului românesc.

OCTAVIAN NEAMȚU

METABOLISMUL SOCIAL

II

Am înfățișat în numărul trecut al revistei problema metabolismului social în genere, mai ales așa cum se pune în opera celor doi mari gânditori italieni *Pareto* și *Gini*, rămânând să continuăm în numărul de față cu o dare de seamă despre căteșa din contribuțiile speciale la problema aceasta, cuprinse în comunicările italiene la Congresul internațional de sociologie din 1935, publicate abia anul acesta. }

În comunicarea *Sul ricambio sociale in genere e su quello del dopoguerra in ispecie*, profesorul italian, de origine germană, *Roberto Michels* stabilește că mișcarea de ascensiune și scoborire socială, adică metabolismul social, este determinată în regimurile capitaliste, burgheze, de trei factori mai de seamă: 1. nevoia obiectivă proprie rânduelii economice, cu feluritele sale conjuncturi privitoare la materialul omeneșc;

2. gradul de prolificitate naturală, după diferențierile ei sociale și profesionale; 3. dinamica ascențială. Datorită celui de al 2-lea factor, grupurile profesionale înzestrate cu o putere mai mică de procreație, devin cu ușurință, în privința metabolismului social, *exogene*, adică își pot pierde capacitatea de a-și recruta elementele funcționale necesare profesiei lor, din propria progenitură; pe când clasele cu o natalitate mai ridicată și regulată sunt *endogene*, încât sunt în stare nu numai să umple golurile ivite în cadrele proprii, dar invadează și în alte clase, de preferință superioare. Sunt exogeni intelectualii; endogeni țărani. După război circulația elitelor, cu excepția Rusiei, nu s'a îndeplinit prin substituție radicală a unei clase politice cu alta, ci într'un sens mult mai restrâns și mai firesc, sub forma intrării de elemente noi în clasele conducătoare vechi; proces care are în ultimii ani un ritm mult mai accelerat. De observat apoi că în toate trei sectoarele clasei conducătoare: cel politic, cel intelectual și cel economic, elementele noi nu se recrutează în proporție egală din clasele de jos, ci mai mult din clasele mijlocii, mai ales din mica burghezie. Metabolismul social se săvârșește de obicei treptat de la o clasă la cea imediat superioară și mult mai puțin de la clasele cele de mai jos direct la cele conducătoare.

Comunicarea lui *Vincenzo Castrilli: L'origine sociale degli studenti* (Contributo allo studio del ricambio sociale) urmărește metabolismul social tot în viața socială burgheză contemporană, dar se restrânge numai la afluența deosebit de mare a tineretului în Universitate, fapt care traduce o aspirație foarte răspândită de a ajunge cu ajutorul culturii, pe treptele cele mai înalte ale ierarhiei sociale. Astăzi nici o piedică legală nu se opune ascensiunii celor din clasele inferioare, totuși lucrurile se întâmplă așa numai în principiu. Practic cei de jos au de luptat cu greutăți mult mai mari, pe care nu totdeauna reușesc să le învingă. Datele cele mai concludente în materia aceasta ni le oferă statisticile diferitelor universități din lume privitoare la originea socială a studenților. În general se observă o tendință de participare din ce în ce mai mare a claselor de jos la studii superioare, în funcție de structură economică și organizația socială a fiecărei țări. Totuși proporția dintre clase nu este nici pe departe păstrată. După statisticile din 1931, ca să reproducem un exemplu concret, mai mult

de o treime din studenții germani proveneau din clasele superioare (fii de țirați universitari, de înalți funcționari, de fabricanți, de mari comercianți, moșieri etc.), 57% făceau parte din clasele mijlocii (funcționari mijlocii, proprietari mijlocii și mici, comercianți și industriași mijlocii etc.) și numai 6% aparțineau claselor inferioare (muncitori și mici funcționari). Dintre aceștia numai 21.4% aveau părinți cu formație universitară completă, ceea ce înseamnă că pentru partea cea mai mare a studenților studiile universitare reprezintă trecerea la o altă clasă socială sau cel puțin în alt grup profesional decât al părinților. În sfârșit, aproape jumătate din totalul studenților germani (46.7%) provin din grupul funcționarilor, mai ales al funcționarilor mijlocii, cu toate că această categorie nu reprezintă decât o parte minimă a populației. Situația aceasta este mult mai accentuată în privința studenților. Statisticile germane, olandeze, ungurești și suedeze arată deopotrivă că cel mai mare procent de studenți provine din clasele înalte și în special din categorii de părinți cu studii universitare. Clasele de lucrători și agricultori sunt dimpotrivă foarte puțin reprezentate printre studenți. De altfel în toate clasele în care studiile universitare reprezintă o ascensiune socială, familiile dau întâietatea băieților și numai în al doilea rând se ocupă de instruirea fetelor. În chipul acesta participarea fetelor la studii universitare așa cum se face astăzi, constituie o limitare a înșcării ascensionale a claselor sociale. La aceasta se adaugă și procentul destul de mare al celor care își aleg profesiunea părinților. Faptul acesta al „eredității sociale“ (se observă mai ales la medici, apoi, descreșcând, la avocați, farmaciști, preoți, profesori și magistrați. De aceea ascensiunea socială nu se face deopotrivă prin toate profesiunile. Cu atât mai mult că cei plecați din păturile de jos se îndreaptă mai mult spre teologie, apoi spre medicina veterinară, agronomie, inginerie și științele economice.

Un alt rezultat al statisticilor, care merită să fie amintit, este deosebirea dintre sat și oraș ca și între orașele neuniversitare și cele universitare în privința recrutării studenților. Cea mai mare proporție de studenți o dau orașele universitare, (și mult mai mare proporția de studenți), cea mai mică proporție o dau satele. Proporția dintre sat și oraș variază după specialitate. Studenții în teologie de e-

xemplu, sunt mai ales de origine rurală, studenții în medicină și drept mai ales de origine urbană. În sfârșit, cercețările statistice arată că numărul cel mai mare al studenților provine din familii puțin numeroase. Ascensiunea socială este condițională de o prolificitate restrânsă (natură sau voluntară), ceea ce are ca urmarea că elementele noi din clasele înalte împlinesc locurile devenite libere, dar nu sunt în stare să oprească decadența demografică prin care se caracterizează aceste clase.

Alte comunicări au tratat despre metabolismul social în v. XVII și XVIII în unele orașe din Italia meridională, despre parabola demografică a cetățenilor din Marea Grece și despre metabolismul social în Mexicul precortesien: *Giuseppe De Meo: Il ricambio sociale in alcune città dell' Italia meridionale nei secoli XVII e XVIII*; *Lydia Spaventa De Novellis: Appunti sulla parabola demografica delle città della Magna Grecia*; *Dino Camavitto: Il ricambio sociale nel Messico precortesiano*. Importanța lor este mai mică mai ales din pricina lipsei unor date sigure, cantitative, fără de care studiul metabolismului social nu este niciodată complet. Reținem câteva din concluziile mai de seamă. *De Meo* găsește că pentru perioada și comunitățile considerate, principiul că fecunditatea claselor sociale descrește cu superioritatea lor nu se aplică. Clasele mijlocii (meseriași și mici proprietari) se înmulțeau mai mult decât celelalte clase. Clasele de jos aveau un nivel de viață atât de scoborit, încât nici natalitatea nu și-a mai păstrat forța ei obișnuită, nici mortalitatea infantilă n'a mai putut fi limitată ca în vremurile de relativă prosperitate. De aceea metabolismul social n'a mai avut loc decât între clasele de mijloc și cele superioare ale populației, cele inferioare fiind excluse din pricina situației lor mizerabile. *De Novellis* crede că decăderea unor cetăți grecești după o scurtă perioadă de înflorire se datorește faptului că s'au ridicat prea repede la o bună stare materială, ceea ce a avut ca efect un lux exagerat și o viață imorală, care atrag la rândul lor o scădere a natalității. Pierderile demografice ale claselor conducătoare au fost umplute cu elemente străine, fără să mai poată fi asimilate, ceea ce a provocat decăderea guvernanților și neîncetate schimbări în constituția politică a cetăților. În sfârșit, *Camavitto* ajunge la concluzia că partea cea mai mare a populației din Mexic în timpul cuceririi spaniole era pe linia

unei decăderi demografice și sociale, care ar fi avut aceleași rezultate ca și cele pricinuite de venirea europenilor.

Mult mai interesantă și mai documentată este comunicarea lui *Enrico H. Sonnabend*, despre metabolismul social la Bantuși: *Il ricambio sociale in alcune popolazioni Bantu*. Din nou se stabilește o excepție la regula prolificității mai scăzute a claselor de sus, de această dată pe bază de cercetări directe, întreprinse destul de îngrijit, cu toată lipsa datelor statistice. Unele triburi de Bantuși (Africa) au un sistem economic și o organizație socială care nu numai că nu împiedică prolificitatea claselor de sus, dar le-o intensifică și le-o mărește față de toate celelalte clase. Viața lor economică se bazează pe agricultură și păstorit. Cea dintâi procură mijloacele principale de subsistență, dar numai păstoritul este socotit ca o ocupație vrednică pentru bărbați. Lucrul câmpului e lăsat aproape în întregime în grija femeilor. În afară de această deosebire de considerație socială între cele două ocupații, mai există o deosebire în ce privește posesiunea: pământul e proprietate colectivă și e împărțit între clanuri și familii numai pentru folosință, câtă vreme turmele sunt proprietate individuală. În felul acesta proprietatea terenurilor creează o anumită nivelare a populației, adevărata diferențiere de avere fiind creată de posesiunea turmelor. Se formează astfel un adevărat „capitalism bovin”. Numai cirezile sunt considerate ca bogăție adevărată și bovinele servesc ca principalul mijloc de schimb. Dar ce e tot atât de însemnat, turmele nu sunt apreciate numai pentru folosul lor direct și mai ales pentru creditul și prestigiul pe care le conferă posesia lor. Bovinele sunt factorul cel mai de seamă în diferențierea economică a Bantușilor. Situația socială mai depinde însă și de harem, adică de numărul soțiilor. Păstoritul este privilegiul exclusiv al bărbaților, câtă vreme agricultura și toate muncile casnice sunt lăsate în grija femeilor. De aceea femeile formează pentru Bantuși forța productivă cea mai de seamă, iar numărul mare al soțiilor este un semn de bună stare și o condiție necesară a bogăției. Haremul și cirezile sunt criteriul cel mai important pentru determinarea poziției sociale a Bantușului. De altfel, între aceste două forme de bogăție există o legătură cât se poate de strânsă. Forma principală de căsătorie la Bantuși, numită „lobola”, constă în procurarea femeilor în schimbul unei plăți, de regulă bovine, date părinților. Deci

cine dispune de mai multe vite poate să-și procure mai multe soții. În situația aceasta "copiii devin și ei un element de bogăție: băieții păzesc turmele, fetele lucrează pământul, iar când sunt mari sunt vândute pentru turme, care asigură la rândul lor căsătoria băieților. Cultul strămoșilor care nu poate dăinui fără descendenți și mândria de a avea copii, impun deasemenea o creștere a numărului de copii. Astfel la baza diferențierilor sociale, caracteristice Bantușilor, stau turmele, femeile și copiii. Posesia acestor trei elemente sunt semnul familiilor aristocratice și în genere al claselor celor mai înalte. Iată cum împrejurări specifice economice și sociale fac să se inverseze raportul din societățile civilizate și să crească prolificitatea în proporție cu averea și starea socială. Metabolismul social ia și el cu totul altă înfățișare, curentul descendent este mai puternic decât cel ascendent, iar acesta din urmă e reprezentat mai ales de femei care sunt recrutate pentru harem din toate straturile sociale.

O altă comunicare, deasemenea foarte interesantă, încearcă o lămurire pe temeuri biologice a metabolismului social: *Marcello Boldrini: Tipi e attitudini costituzionali e costituzione delle aristocrazie*. În mare e vorba de constituția biologică a omului, de care se leagă anumite trăsături sufletești și anume: *constituția longilină* (corp lung și strâmt) cu două variații: *astenică* și *stenică* și *constituția brevilină* (corp scurt în raport cu lărgimea) cu două variații: *stenică* și *flacidă*. Biotipologia italiană numește aceste tipuri constituționale biotipururi, în înțeles diferit de termenul din Genetică. Biotipururile se caracterizează prin mai multe trăsături: 1. morfologic un corp este cu atât mai dezvoltat în lungime cu cât va fi relativ mai puțin greu, masiv și puternic; 2. biologic brevilinii prezintă caractere mai accentuate decât longilinii ('o activitate biochimică mai intensă, o presiune a sângelui mai ridicată, o atitudine motrică mai mare etc.); 3. patologic se observă deasemenea o corelație între constituția corpului și anumite boli, în sensul de predispoziție; 4. psihologic varietatea brevilinii stenice se leagă cu un caracter deschis, franc, expansiv, volitiv, optimist, realizator, euforic (care poate cădea din când în când în perioade depresive) iar indivizii din varietatea longilină cea mai frecventă, astenică, sunt solitari, meditativi, cu inteligența adeseori logică, profundă, analitică etc. Pe temelul acestor deosebiri și urmărind cons-

tituția oamenilor din fruntea evenimentelor sociale Boldrini formulează o *teorie biotipologică a circulației elitelor* și în genere a metabolismului social. El crede că se poate stabili în istoria modernă o alternanță ciclică a unor faze de mare ardare constructivă, cu faze de liniște și elaborațiune critică. Personalitățile care ajung în fruntea acestor perioade istorice se deosebesc și ele constituțional unele de altele încât se poate conchide că există o legătură precisă între constituțiile biologice și ciclurile sociale, și că elitele se succed și ele în aceeași ordine. Cu alte cuvinte, orice transformare fizică a elitelor se leagă cu o schimbare generală a ritmului vieții sociale. Perioadele în care se distrug sistemele sociale, politice sau religioase pentru a se reconstrui pe alte baze, au în frunte genii active, indivizi brevilini stenici; iar perioadele de liniște în care se teoretizează ordinea stabilită sau se desăvârșește și uneori apar critici împotriva societății fără să se ajungă la vreo acțiune, au în frunte genii contemplative, longilini astenici. Se constată deci în decursul evoluției unei societăți o continuă înlocuire a tipurilor constituționale în clasele superioare, o circulație la elitelor în funcțiune de atitudinile umane (active și contemplative) și de funcțiunile sociale (de reînnoire și desăvârșire).

Ultima comunicare, a lui *Corrado Gini*, tratează despre excepțiile aparente și reale la regula creșterii naturale mai mici a claselor sociale superioare: *Eccezioni apparenti ed eccezioni reali alla norma del minore accrescimento naturale delle classi elevate*. Excepțiunile acestea apar în organizațiile sociale diferite de ale noastre, cum am văzut, în comunicările anterioare. De aceea Gini poate conchide că dacă fenomenul creșterii mai reduse a claselor sociale superioare suferă numeroase excepții din cauze felurite, e vorba totuși de un fenomen care prezintă în organizația noastră socială, un caracter netăgăduit de generalitate.

Acestea sunt preocupările italiene în legătură cu metabolismul social și ele au reușit să se impună prin seriozitatea și adâncimea lor, tuturor cercurilor științifice din lume. Sociologia câștigă un nou capitol, închinat metabolismului social, merit să lămurască multe fenomene sociale cercelate până acum pe căi greșite.

TRAIAN HERSENI

DOCUMENTE

INCEPUTURI MUZICALE LA LEȘU

Deși n'am putea face afirmarea că muzica unui popor se supune legilor organice (ca să ne așteptăm la epuizarea ei) nu ne sfiim totuși să vorbim de începutul ei.

Muzica populară se naște odată cu poporul; fie că se adapă din isvorul muzicei vecine, fie că își creiază caracter aparte, născut din frământările sociale ale poporului și atunci o socotim ca produs propriu al spiritului acelui neam, exprimat prin graiul melodiei. Dacă forma cântecului ne este împrumutată, textul, fără îndoială este creația noastră proprie, adaptat mediului în care viețuim. Poporul n'a știut să plagieze vorbele și nici să le traducă, textul oricărui cântec rămânând expresia simțirilor noastre proprii.

Nu vorbim de structura diatonică sau cromatică a melodiei, ci urmărim mai mult evoluția formării repertoriului muzical.

Se știe că muzica (afară de cea de joc) popu' a ă este nelipsită de vorbe. Textul literar, în care se zugăvește un fapt împlinit, o acțiune în curs sau o dorință, dă naștere melodiei și deci cum este și natural, melodia s'a ivit în urma cuvintelor.

Așadar, din textul cântării vom putea defini acțiunea și vom cunoaște viața trecută sau prezentă a poporului.

Dacă încercăm să stabilim o istorie a muzicei populare din Leșu — sat grănițesc din Năsăud — ar trebui să începem abia cu manifestările muzicale din secolul al 19-lea. Dominația maghiară a avut o influență covârșitoare asupra formării repertoriului popular. În primul rând, Românii erau opriți să cânte cântările lor proprii, dupăcum erau opriți să joace horele românești, stingherind astfel alcătuirea nesilită a unui repertoriu muzical popular. Pe de altă parte, situația aceasta a determinat spiritul românesc din acea regiune să creeze cântecul de jale în care, cu o măiestră dibăcie, zugrăvea indignarea până la margini a Românului. Astfel se ivește:

Câte păsărele 'n codru
Toate cântă mai la „modru”
Toate cântă și s'alină
Numai eu dacă-s streină
Nici cin nici nu m'alîn

Nici n'am unde m'alina

Nice unde ce cina.

Căci mi-i cuibul lângă drum

Pe o creangă de alun

Căți drumari călătoresc

Cuibul mi-l sburătoresc etc...

(*Iliuț Mureșeanu, 35 ani, știe carte*).

facând această comparație plastică a Româ-nului de-acolo, cu pasărea rătăciată în codru strein. Iar mai departe, în finalul melodic al cântecului (de 'nvărit) îl cuprinde desnădejde și spune:

Astă lume nu-i a mea

Ceailaltă nici așa.

.

Aceasta însă e prea puțin. Poporul totuși, n'a creiat mai mult. Desnădejdea lui nu i-a dat grai. A răbdat în tăcere. Adevărat este că nu se mai găsesc alte cântări vechi, în cari să se înfățișeze soarta acelor vremuri. Într'o mică măsură ne-ar descrie pierderea încrederii în zilele mai bune, ba chiar într'o salvare dumnezeiască:

Doamne, Doamne mult zic Doamne

Pare că Dumnezeu doarmel..

Cu aceeași vechime se află idila rustică — cântecul sentimentelor tinereții și iubirii — unde feciorul își cântă dragostea mândrii lui. De altfel cântecul sentimental, idila muzicală, formează cea mai mare parte în repertoriul popular de pe tot întinsul țării.

Elegia (cântecul de jale) își face loc printre primele producții muzicale creindu-și soarta cea mai fericită.

Cântecul de jale extins până sub forma de bocet versificat, ține locul doinei.

Acest cântec de jale își are locul aici cu atât mai mult cu cât este cea mai firească trebuință a unui spirit încătușat.

Cercetând mai departe prima fază a repertoriului muzical, găsim într'o mică măsură *Cântecul de leagăn* Textul e versificat, variat și plin de duioșia maternă cuvenită acestui gen de muzică:

Nani, nani pușor

Până mâini la prinzișor,

Ca să crești mai mărișor.

Dragul mamei pușor!..

Se cânta atunci ca și acum dealtfel, pe o linie monotonică. Lipsește deci muzica adecuată cuvintelor așa de duioase. *Legenda* nu își are locul la începutul formării unui repertoriu muzical, dar chiar astăzi dacă o cauți, nu o afli. Deși motivul pentru legenda istorică a fost prea bogat, n'o găsim totuși cântată. Avem astăzi așa numitul cântec a lui Bogdan sau *Jalea plășilor*, bazat pe un fapt istoric petrecut în timpul lui Bella IV al Ungariei, dar lipsit de textul versificat. Se cântă însă din *trâmbiță* (tulnic) de către Luca Pralea (de 35 ani) Prigoare Borgovan și Grigore Avram (ambii de câte 57-60 ani). *Legenda* spune așa:

„S'au înțânat arborii pe 'ntreaga vale dela „Gura Lelei în sus până în valea Știol de unde „isvorește Bistrița Aurie. Înțânându-se arborii „din văi în sus până în vârful muntelui sub con- „ducerea Plășilor Români și după ce a intrat „armata Tătarilor pe potecile înspre Mara- „murăș. Când s'a simțit că toate trupela sunt „intrate, prin signalul buciului dat de plăeși „din 4-5 părți s'au tăiat arborii de tot din sus „și tot'a pădurea căzând jos, i-a nimicuit greu „pe Tătari și 4-500 de plăeși i-au gonit și le-au „luat toate averile câte le-au avut. În mulțu- „mirea lui Dumnezeu și în jalea lor s'au cântat „cântecul din *trâmbițe* și din gură cântecul nu- „mit „*jalea plășilor*“. Până azi se numește: „La măcelul cel grozav, Sghiabul Tătarului pe „muntele gol (Muntele Leșenilor).

(Inf. dela Petre Istrati 60 ani).

Repertoriul pastoral e lipsit de text și e lipsit de muzică. Ceiace cântă ciobanul din trișcă pe coasta dealului sau pe vârful de munte, se răspândește și nu trece în graiul poporului. Un singur fragment din *cântecul ciobanului*, răspândit pe tot întinsul țării, se află incomplet ca text.

Balada deasemenea nu există. Ai putea crede că în codrii acestor munți n'a colindat nici când ceata de haiduci a cu a'via sau cutăruia haiduc și că populația de aici n'a trăit nici odată emoția pașilor ce s'gudue pământul și frământă pădurea a vreunei căpetenii de haiduci; dar dacă cunoști toate frământările din trecut cari ar fi putut da naștere celui mai bogat repertoriu popular și vezi totuși că lipsește dăinuirea lor prin vocea melodiei, ajungi repede la credința că această regiune e lipsită de puterea creatoare muzicală.

La fel se întâmplă cu *colindele*. Dela început colindele au fost cântate din ceteră de către

țigani. Astăzi găsești câteva, dar puține sunt fixate într'o linie melodică adecuată textului. Colindele ca și cântecul de leagăn se întonează monoton în felul bocetelor și „*cununii*“.

Ceiace este de observat despre apariția anumitor genuri muzicale este faptul că dela 1848 încoace, când apare „Deșteaptă-te Române!“ repertoriul popular capătă o nouă formă: apare „*horea*“. Așa de pildă dăinuiesc până azi: *horea Istrătenilor*, *horea Fodorcenilor*, *horea lui Horga*, *horea Penecanilor* (ocă îi *Bulendreni* pentru că umblau cu hainele: bulendrele rupte), a *Borgovenilor* și a *Artenestilor*.

Aceste *horii* umplu un mare gol în repertoriul satului, dar aduc și o notă nouă în formarea acestui repertoriu. Unele din aceste horii au conținutul textului vesel, expansiv și eroic. Altele, cum este *horea Bulendrenilor*, defineau o notă de melancolie (de jale).

Ceva mai înainte, pela 1800, un Român, Petru, din Năsăud, șef conducător al muzicii militare din Năsăud, a compus *Marșul grăniceresc* însă nu l-a terminat. Marșul acesta îl găsim și astăzi, însă îi lipsește trio. Este o compoziție pe motiv absolut popular, din care un lăutar Țigan *Grebla* (pela 1840-1870) făcea când *horă de-a mâna* când *de 'nvărtit*, schimbându-i mișcarea și ritmul.

Dintre jocurile Leșenilor numai *de-a mâna* și *de 'nvărtit* sunt creații proprii ținutului, ca melodie. Așa dar genul *coreografic* popular e sărac. Astăzi chiar nu mai găsim decât: *Someșana*, *de-amâna* și *de 'nvărtit*. Celelalte: Moldoveneasca Boereasca, Tropota sau Corobeasca sunt importate din Moldova cam de pe la 1800 când din cauza *foametei celei mari*, Leșenii treceau munții după alimente.

În felul acesta începe să ia naștere viața muzicală în Leșu, fără o formă caracteristică proprie în care să se vadă sufletul destul de frământat al Românilor de pe aceste meleaguri.

Desigur aici ne-am ocupat de muzica proprie românească și de prima ei înfățișare, fără să pomenim de o evidentă influență maghiară numai în ce privește forma de executare și mai ales împărțirea în măsuri, structura gamei rămânând orientală totuși.

Când vom face o complectă monografie muzicală a acestui sat vom analiza fiecare creație în parte pentru a descoperi măsura în care muzica satului Leșu confirmă unitatea etnică a muzicii proprii spiritului românesc.

FLORIAN BĂDOIU

„MEȘTEȘUGUL” FETELOR DIN LEȘU (NĂSĂUD) CÂND NU VIN FLĂCĂII LA ȘEZĂTOARE

„În șezătoarele când stăm și nu vin ficiorii, facem meșteșuguri: luăm pietre dinaintea făgăduului (crâșmei) și le punem pe foc. Mergem cinci fete și luăm apă de nouă ori cu gura și nu suflăm niciodată până o iei. O punem într'un hârb și o ducem și o punem înapoia focului de fierbe. Și când sunt roșii, luăm pietrele și le punem în apă și le descântăm:

*Cum fierbe apa
Așa să le fiarbă mintea.
Să n'aibă stare
Până n'or veni în șezătoare.*

Și furăm scândurica aceea cu care strânge fărina la moară și o ardem în foc. Și cărbunii îi punem pe muchia săcurii și-i străpungem cu un ac și zicem:

*Ieu nu străpung cărbunii
Că străpung ficiorii
Să n'aibă stare
Și alinare
Până la noi în șezătoare
Care n'o veni
A plesni
Care n'o pleca
A crăpa
Stropșele
Prin obiele
Și furnici
Prin opinci
Până n'o veni aici.*

Ș'apoi mergem la soc nouă fete și acuturăm socu, fiecare de-o creangă, și-apoi zicem:

*Soc
Soroc
Vin la tine să mă rog
Să mi-aduci ficior de joc
Că ficiorii de nu mi-i aduce
Din rădăcini te-oi smulge
Floare albă nu-i mai face
Cu secera te-om tăia
Și cu sapa te-om săpa
Și pe foc te-om arunca.*

Și luăm site și ne punem spate cu spate câte două fete și dăm sita printre picioare dela una la alta.

Una zice:

Vai de mine.

cealaltă: Ce-i de tine?

— Că nu vine

— Cine?

— Ion, Grigore, până pomeneste pe toți ficiorii. Și-apoi înconjur casa în pielea goală două fete: una călare pe cocioarbă și una călare pe lopată și zice:

*Tu cociorbă
Nu-i ține la vorbă
Tu lopată
Du-te și ni-i adă.
Inf. Tăpălagă Reghina
27 ani, 3 cl. prim. căs.*

FLOREA FLORESCU

PLAN DE LUCRU PENTRU CERCETAREA MORALITĂȚII SĂTEȘTI

Seminarul de Sociologie, Etică și Politică al Universității din București, de sub conducerea d-lui Prof. D. Gusti, s'a ocupat întotdeauna în cercetările monografice și de problema moralității. Însărcinat în chip special cu studiul acestui aspect al vieții sătești a fost d-l Gh. Focșa care a alcătuit și un plan de lucru amănunțit ca rezultat al experienței sale monografice, fără să-l poată pune însă până acum la îndemâna tuturor celor interesați. De aceea, prin lipsa d-sale din ultima campanie monografică dela Șanț-Năsăud, fiind numit inspector cultural pentru echipa regală studențească (din Moșeni (Satu-Mare), am fost nevoiți să trecem altcuiva problema și să alcătuiam noi înșine un plan

de lucru. Am încercat să aplicăm sistemul de etică al d-lui Prof. D. Gusti în cercetarea la teren și să alcătuiam planul în spiritul acestuia. D-l Const. Gib, care a studiat moralitatea la Șanț după planul nostru de lucru, l-a experimentat și a dovedit puțința de a fi folosit. Il publicăm acum pentru a putea fi experimentat pe o scară mai mare și în nădejdea că împreună cu chesonarul d-lui Focșa, când va apare va forma un punct de plecare pentru a obține cu vremea un bun instrument de lucru.

I.

1. *Oameni buni* (miloși, cumsecade, de omenie, darnici, împăciuitori, de încredere, săritori la necaz etc.) și *răi* (certăreți, bătăuși,

sgârâciți, insultători, calomniatori, bețivi, hoți, ucigași, curvari, etc.), așa cum sunt priviți de sat (opinia publică) și după fapte obiective. Pe cât cu puțință să se alcătuiască o statistică a lor, cerându-se informații în această privință despre toți locuitorii satului.

2. *Afecte morale*: a. Conștiința de sine (din analiza punctelor b. c. și d. forma și gradul de manifestare după sex și vârstă). b. Iubirea de sine (demnitatea personală, simțul onoarei, simțul datoriei, nevoia desăvârșirii morale, vocații spre bine etc.). c. Simpatia (iubirea a-proapelui, milă, admirație, stimă, lealitate, recunoștință, dispreț, invidie față de semenii). d. Religiozitate (simțământul nimicniciei omenești, teama respectuoasă față de Dumnezeu, față de forțele supranaturale, față de universul necunoscut; simțul fatalității, credința în soartă sau ursită etc.).

3. *Voința morală*: a. Conștiința și alegerea unui scop pentru viață, conștiința unei misiuni; a unei datorii de împlinit (moralitate interioară). b. Conștiința mijloacelor de realizare. Acțiuni lipsite de conștiința scopului moral, dar mănuitoare de mijloace morale (moralitate exterioară). c. Lipsa unei conștiințe a scopurilor și a mijloacelor morale (amoralitate).

4. *Personalitățile satului*: oamenii cu conștiință de sine dezvoltată și cu o cumpănire dreaptă a scopurilor și mijloacelor acțiunii morale. (Cu aceștia să se poarte convorbiri sociologice complete, după planul special, publicat, în nr. precedent al revistei).

II.

Concepțiile morale: 1. Credința sau concepții despre originea binelui și a răului, despre bine și rău, despre soarta și menirea omului pe pământ etc. 2. Concepții despre fericire (individuală și socială). 3. Concepții despre desăvârșirea individuală și colectivă. 4. Concepții

despre datorie și legea morală. 5. Concepții despre virtuțile morale (cinste, iubire, omenie etc.) și despre abaterile morale (beție, furt, omucidere etc.). 6. Concepții despre idealul moral.

III.

Faptele morale: 1. În legătură cu proprietatea (a. pozitive: daruri la biserică, școală, comună, etc. — b. negative: furturi, tâlhării, tăinuiri, gazde de hoți etc.). 2. În legătură cu persoanele. (Filantropie: ajutorarea nevoiașilor, a văduvelor, a orfanilor, a nebunilor, a imbecililor, a invalizilor etc. — ajutor în caz de incendiu, de accidente. Lista celor care trăiesc din mila oamenilor. Infieri. Războaie, șicane, bătaii, prigoniri etc.). 3. În legătură cu învoelile (dacă se fac și se țin contracte de bună credință, dacă se țin cuvântul dat). 4. În legătură cu viața sexuală. (Modele de moralitate sexuală: feciorie, virginitate, căsnicii armonioase. Abateri: fete vinovate, copii din flori, prostituție, adultere, concubinaje). 5. În legătură cu animalele (omenie față de animale — chinuirea animalelor etc.). 6. Buna cuviință (cinstirea celor mai în vârstă, cinstirea părinților, cinstirea mai marilor din sat, cinstirea oaspeților, cinstirea femeilor etc. Abateri: ocări, bârfiri, necuviințe, beții etc. Literatură pornografică).

Obs. Cap. I. și II. se cercetează mai ales pe bază de convorbiri; cap. III. pe bază de fapte precise. Ori de câte ori se poate întreprinde numărători exacte și complete (statistică morală), e bine să se facă. Cercetătorul să completeze planul de lucru ori de câte ori întâlnește fenomene morale neconsemnate aici. În cercetări privitoare numai la moralitate trebuie să se urmărească integral morala de familie, morala religioasă, etc., care în cercetările monografice se studiază și în cadrul altor probleme și se concentrează numai în studiile de sinteză.

TRAIAN HERSENI

RECENZII

ALEXANDRU CLAUDIAN: *Cercetări filosofice și sociologice*. (Iași 1935; 255 pag.)

Istoricii filosofiei uită adeseori că disciplina lor este mai presus de toate istorie, iar când își amintesc pierd de cele mai multe ori din vedere că istoria este astăzi o știință nu o înșirare cronologică de date. Așa se face că apar o sumedenie de lucrări de istoria filosofiei în care

se expun sistemele de gândire și se comentează în lumina „adevărului“, adică a ideilor adoptate de autor, nesocotindu-se complet perioada istorică și civilizația în care acele sisteme s'au dezvoltat. Iar când totuși se ține seama de istorie, nu se depășesc generalitățile banale care nu pot da socoteală de legătura organică dintre timp și idee, adică nu duc nici odată la sta-

bilirea unor explicații pe temeuri cauzale. Totuși pe lângă poziția aceasta destul de generalizată apar și istorici ai gândirii, din păcate nu îndejuns de apreciați, dacă nu chiar neînțeleși, care se strălucesc să facă din preocuparea lor o disciplină științifică, să urmărească ideile în cadrul lor firesc, în societățile în care au apărut și să caute factorii mai adânci care le-au determinat apariția și înfățișarea. Dintre aceștia face parte și d-l *Alexandru Claudian*. Pornit dela sociologie, după o perioadă îndelungată de pregătire științifică, d-sa și-a fixat domeniul preocupărilor în istoria filosofiei, fără să uite ce a lăsat în urmă și fără să ia totul dela început. D-sa n'a făcut decât să-și prelungească activitatea sociologică în istoria gândirii și să aplice cu vigoare și pricepere în aceasta din urmă, experiența pe care a câștigat-o în cea dintâi. Cartea de care ne ocupăm, *Cercetări filosofice și sociologice*, demonstrează cu prisosință acest lucru. Ea cuprinde o seamă de studii sociologice, publicate în diferite reviste și trei studii noi de istorie socială a ideilor: *Platon și Auguste Comte; Definiția dreptății în Republica lui Platon; Platon și egalitatea sexelor*. Acestea din urmă sunt cele mai însemnate, pentru că arată stadiul actual de dezvoltare și deci de pregătire și orientare științifică a autorului. Toate trei exemplifică strălucit metoda de lucru a d-lui Claudian și putința de a face din istoria filosofiei altceva decât o înșirare rezumativă a ideilor filosofice. Sunt încercări de a privi „probleme de istoria filosofiei prin prisma istoriei sociale și politice” sau de a descoperi „substratul social al ideilor filosofice, prin intermediul substratului lor sufletească”. Astfel anumite afinități între cugetarea politică a lui Platon și Auguste Comte anume: filosofie cu tendințe politice; anti-individualism; domnia filosofilor; primatul educației asupra legilor; religii cu caracter politic, sunt înfățișate ca o „reacțiune subiectivă analoagă la împrejurări istorice asemănătoare” și explicate deci „prin ceea ce este asemănător, nu numai în sufletele, ci și în momentele istorice în care au trăit gânditorii, precum și în pozițiile luate de ei față de evenimentele la care au fost martori” (ca expansiunea capitalismului; antipatia organică a gânditorului de rasă împotriva spiritului plutocratic; totuși apropierea, urma de deziluzie, de acele clase sociale ale vremii care erau cele mai străbătute de spiritul plutocratic; despărțirea de acele clase cu aceeași consecință: ostilitatea față de men-

talitatea individualistă; aceeași nereușită în politica practică și același refugiu în cea teoretică etc.) Ceea ce ar putea să pară o simplă coincidență, capătă în studiile d-lui Claudian un caracter aproape de necesitate, făcându-ne să vedem în fenomenele care ne preocupă efecte analoage, ale unor cauze asemănătoare.

La fel prozelează d-l Claudian în lămurirea aparte a filosofiei lui Platon. Nu se mulțumește cu simple constatări și nici cu explicații superficiale, ci caută să pătrundă în miezul lucrurilor. Concepția despre dreptate a lui Platon (limitarea fiecărei părți din stat sau din suflet la rolul ei natural) are tot un substrat social: străduința de a păstra echilibrul claselor sociale ierarhizate, de a înlătura orice pornire de revoltă politică în societatea aristocratică-intelectuală concepută ca perfecția de filosof. Ideia egalității sexelor are și ea rădăcini sociale: necesitatea de a întări puterea statului prin înmulțirea păzitorilor lui, fără să se facă apel la clasele de jos.

D-l Alex. Claudian își dă foarte bine seama că nu toate ideile pot fi lămurite prin substratul lor social și prin aceasta ocolește exagerările materialismului istoric, care rămâne o doctrină unilaterală și simplistă, dar nu nesocotește adevarul că există o mulțime de idei determinate social și prin urmare sarcina științei nu poate fi decât să descopere legăturile cauzale dintre cele două categorii de fapte. Este singurul mijloc de a nu falsifica realitatea și deci singurul mijloc de a înțelege o istorie științifică a filosofiei.

Traian Herseni

Dr. TITUS PODEA : *Transilvania* (Bucarest-Roumania, 1936).

O carte de propagandă românească, cu caracter combativ, lucrarea D-lui Dr. Titus Podea pune pe plan de discuție toată frământarea și existența provinciei de peste munți, sortită, în cursul veacurilor, să îndure calvarul unui destin greu. Tipărită și în englezește și în românește, prin asta, scopul lucrării e definit, anume acela de a duce numele provinciei dincolo de hotare, pentru ca s'o cunoască și străinii, în haina ei curată românească, atât acum, cât și altădată, când altele erau împrejurările. E o prezentare cât se poate de frumoasă, fără a se depăși obiectivitatea. Statisticile publicate sunt o indicație, în această direcție, că realitățile sunt prezentate real, cu mult duh însă și cu multă însuflețire.

Dar, deși o carte de propagandă, găsim totuși în cuprinsul ei lucruri destul de importante, pentru că să ne atragă atenția, nu numai în cadrul definirii ei inițiale, dar chiar ca prezentare de date și documente. Lucrarea este o reală contribuție la istoria Transilvaniei, atât de risipită și greu de încheșat, prin arhivele din Viena, Budapesta, Praga și prin cinoștie ce alte localități, de care se leagă, prin trecut, destinul sbuciumatei noastre provincii. Ea nu aduce cinoștie ce mult, ca noutate științifică, ori ca metodă de prezentare, dar are acest merit de a înfățișa, succint și cu mult nerv, întreaga perioadă de frământare a Ardealului.

Lucrarea are prefata D-lui prof. N. Iorga,

Avem la început, o înfățișare etnografică a Transilvaniei, cu realitatea ei țărănească; astfel „dintr-o populație de 5543.250 — 87,07% trăiesc în cele 2.080 de sate. Românii formează majoritatea absolută în 71% din aceste sate. Ungurii în 18%, Germanii în 6%, iar celelalte naționalități în 1,6%. Satele cu excepția unui mic număr, de origine mai recentă, s'au format în evul mediu“. Iar Românii au cele mai vechi așezări. Partea privitoare la *Transilvania țărănească* este deosebit de prețioasă, prin concluziile ce le trage autorul „Țăranul român a format baza permanentă etnică și socială a dezvoltării istorice din Ardeal. Dar, alături de el, s'au așezat în cursul veacurilor, Ungurii Secuiei și Sașii, cari, cu tot numărul redus față de Români, au hotărât, prin rolul lor conducător și prin privilegiile cu cari erau înzestrați, organizația politică a țării. În evul mediu, când erarhia politică și socială era atât de strâns delimitată, Transilvania era stăpânită de cele 3 națiuni privilegiate, care împărțiseră pământul și avutul țării între ele. Întreaga istorie a Transilvaniei, este o urmărire a relațiilor dintre aceste 3 popoare în trecut și a schimbărilor care au dus treptat la desființarea asupririi feudale și, în cele din urmă, la emanciparea poporului românesc“.

Desigur, în aceste concluziuni autorul a prins un mare adevăr. E adevărat că întreaga istorie a Transilvaniei este strâns legată de relațiile dintre Români și aceste națiuni privilegiate. Studiindu-le cu multă perspicacitate, autorul reușește să deslușească destinul neamului nostru, în decursul veacurilor.

Partea de cunoaștere cea mai interesantă, o constituie, desigur, cea privitoare la relațiile Românilor cu Ungurii.

Mijloacele de oprimare a simțămintelor naționale, D-l Titus Podea le împarte astfel: prin maghiarizarea numelor, prin colonizare, prin învățământ, prin biserică și prin administrație publică. Iar lupta de rezistență a Românilor o vedem înfățișată: prin presă, în parlament (în general prin acțiunea publică) și prin păstrarea intactă a celor moștenite din străbuni (limbă, datini, muzică, port, etc.). Artă populară este înfățișată succint, cu exemplificări, mai ales, fotografice.

Un capitol îl consacră, și pe bună dreptate, acțiunii dusă de Românii din America, aceste răslețite entități etnice, rupte din trupul Transilvaniei. Și aici, autorul are cele mai judicioase informații. Rezistența acestora este cât se poate de semnificativă.

Scrie cât se poate convingător, cartea de față, deși nu aduce, cum am spus cinoștie ce lucru mare, ea rămâne totuși o reală contribuție la cunoașterea Transilvaniei, în sbuciumul trecutelor veacuri.

Dumitru Imbrescu

DAVID HUME: *Cercetare asupra intelectului omeneșc*. Traducere din engleză de S. Căteanu cu o introducere de N. Bagdasar. (Edit. Societății Române de filosofie, București, 1936. XXXIII + 147 pag.)

Din inițiativa d-lui N. Bagdasar s'a întreprins o serie de traduceri în românește a operelor principale în jurul cărora se încheagă sistemele de gândire ale marilor filosofi antici și moderni. Este o inițiativă salutară, întrucât pe calea aceasta publicul românesc dornic de o cultură filosofică poate citi în limba națională lucrările mai de seamă ale gânditorilor streini cu renume mondial.

Studiul de față, ca și primele două apărute mai de mult: *Principiile cunoștinței omenești* de G. Berkeley, traduse tot de d-l Căteanu și însoțit de o introducere datorită deasemenea d-lui Bagdasar cum și *Poemul naturii* de L. Crețius, tradus în metru original cu un studiu introductiv de D. Murărașu, începe seria publicațiilor unor astfel de traduceri. Seria se deschide larg, se înțelege, și altor traduceri cari vor fi tipărite în viitor.

În introducere (pag. I-XXXIII) d-l Bagdasar face o amplă și clară expunere asupra vieții și filosofiei lui David Hume, cu referințele spo-

ciale la ideile cuprinse — în studiul tradus. Introducerea familiarizează pe cititor pe deoparte cu conținutul ideologic al traducerii, iar pe de alta oferă o largă vedere asupra întregului sistem de gândire al filosofului englez.

Studiul divizat în 12 secțiuni (pag. 1-147), tratează: Despre diferite genuri de filosofie; origina și asociația ideilor; despre îndoilele sceptice relative la operațiunile intelectului cum și despre soluția sceptică a acestor îndoeli; despre probabilitate; ideia conexiunii necesare; libertate și necesitate; rațiunea animalelor; despre miracole; despre o providență particulară și o viață viitoare; filosofia academică sau sceptică. Cuprinde într-o formă sintetică întreaga gândire a filosofului.

Este de remarcat apoi că traducerea este făcută într-o formă inteligibilă și accesibilă spiritului limbii române. *Const. D. Gib*

ROGER MUNSCH: *L'individu dans le déséquilibre moderne*. (Paris, Librairie Felix Alcan, 1936; 233 pag.)

Autorul acestei lucrări pornește dela constatarea că „trăim într-o epocă de dezechilibru“ care este strâns legată de gradul civilizației noastre. Dezechilibrul mondial, care în vremea actuală agită toate națiunile civilizate, este un dezechilibru între om ca valoare spirituală și inteligență creatoare și operele sale cari i-au depășit posibilitățile de control atât de mult că le mai poate stăpâni. În ciuda oricărei aparențe suntem îndreptățiți să credem că individul sub un titlu oarecare este mai mult sau mai puțin răspunzător de desordinea socială din timpul de față. O ridicare deci a indivizilor din indiferența masei sociale în care trăesc, o reformă completă a lor bazată pe valorificarea propriilor lor puteri este tot ceea ce poate contribui la o echilibrare justă a funcțiunilor din organismul social.

Lucrarea este cu atât mai interesantă cu cât recunoaște ca factor de ordine și de regenerare sociale individul ca personalitate.

Const. D. Gib

M. DE LA BIGNE DE VILLENEUVE: *Une science sociale nouvelle: La Statologie; sa méthode et son objet*. (Le Caire. Imprimerie Nationale. Boulac 1935).

Titlul acesta: „O nouă știință socială: Statologia, metoda și obiectul ei“ ar valora cât un program, dacă Marcel de la Bigne de Villeneuve n'ar cădea într-o greșală de neînțeles și nu și-ar atribui merite pe care nu le are. „Ca să o definim îndată cu un cuvânt — scrie d-sa — Statologia este știința statului... Ea este cu totul nouă. Faptul acesta este atât de adevărat încât semnatarul acestor rânduri crede că este primul și până acum sigurul care i-a dat denumirea sa actuală și i-a atribuit o metodă proprie și limitele sale, determinându-i procedeele de lucru!“ Totuși autorul recunoaște că are și câțiva „predecesori“: Aristotel, Toma din Aquino, Bossuet, Machiavel, Montesquieu, Rousseau, Comte, Maurras, Duguit, etc., — totuși aceștia „n'au constituit știința statului“, având grija să adauge: „așa cum am conceput-o și am prezentat-o noi“.

Desigur, termenul de Statologie aparține lui De la Bigne, dar știința statului, cunoscută sub numele de Politică încă din antichitate, iar în zilele noastre sub cel de Drept Public, Sociologie politică și Știința Statului, cu mici deosebiri între ele, nu-și datorește existența aceluiași gânditor. În Germania, ca să dăm un exemplu concludent, nu există Universitate în care să nu se facă cursuri și să nu aibă chiar catedre speciale de *Staatslehre* sau *Staatswissenschaft*. Numărul destul de mare al tratatelor cu același nume, care însemnează în limba germană exact *Statologie*, reduce deasemenea la absurd pretențiile lui De la Bigne. Nu putem tăgădui că acesta aduce o poziție personală în statologie și nici că a alcătuit un nume nou, dar știința însăși există de mult, sub denumiri similare, deosebite numai după limbile în care se întrebuintează, având același obiect și exact aceeași problemă.

Traian Herseni

ÎNSEMĂRI

Activitatea monografică a Institutului Social Român din Basarabia.

Echipa Monografică din Nișcani și-a încheiat activitatea în acest an pe ziua de 30 Au-

gust a. c. și a cerceat în răstimp de o lună următoarele probleme privitoare la monografia sa-
tului Nișcani:

1. *Cadrul cosmologic*. Prof. N. Lipcan, Geo-

grafia fizică: Clima, Orografia, Așezarea satului. Prof. Paul Guja: 1) Determinarea tipului de sat. 2) Localizarea lui. 3) Impărțirea în mahalale, 4) Caracterizarea mahalalelor (Gospodării de mazili și de țărani). 5. Mutarea vetei satului. 6) Primii Stratani (familie băștinașe și veche). Prof. Dr. N. Moroșeanu: 1) Geologia regiunii Nișcani în raport cu viața omului. 2) Piese paleoetnografice la locuitorii din Nișcani (s'au adunat piese pentru muzeu). Leonid Guștiuc, asistent la Facul. de Agronomie din Chișinău: 1) Harta solurilor moșiei Nișcani, 2) Raportul între soluri și vegetație, 3) Repartizarea plantelor pe moșia satelor, 4) Harta satului cu moșia, drumuri, fântâni, etc. Mircea Eniștea, asistent la Muzeul Național-Chișinău: 1) Fauna și Flora Regiunii, 2) Boitul cu burueni. Alexandru Arvat, doctorand în științe naturale, inv.: 1) Plante ornamentale, 2) Flora în general (organizarea unui ierbar).

2. *Cadrul biologic.* Alexandru Arvat: 1) Plante întrebuințate în medicina poporului. Mircea Eniștea: 1) Leacuri populare (substanțe) și descânțe.

3) *Cadrul istoric.* Preot Paul Mihailovici: 1) Istoricul satului în general, 2) Istoricul familiilor (spite de neam), 3) Vatra satului.

4. *Cadrul psihologic.* Petre V. Ștefănuță, Psihologia mazililor și a țăranilor.

1. *Manifestări spirituale.* Ion Stoian, prof. al Șc. norm. Iași: A cules 235 de texte de literatură populară dintre cari majoritatea sunt doine și strigături. Pe al doilea plan vin urăturile și descânțele. Textele au fost transcrise dialectal și prezintă importante particularități lingvistice. Ca valoare literară sunt însemnate mai ales doinele de înstrăinare și doinele ostășești. Sergiu Roșca, absolv. al Facul. de Teol.-Chișinău: 1) Viața Religioasă a satului Nișcani, 2) Problema calendarului îndreptat, 3) Sărbătorile, 4) Raporturile dintre satul Nișcani și mănăstirile din împrejurimi, 5) Hramul bisericii, 6) Concepția religioasă a Nișcănenilor și influența acestei concepții asupra diferitelor manifestări. Ion Antonovici, prof. de desen-sculptor: 1) Conștiința estetică la sătenii din Nișcani, 2) Ornamentarea interioarelor, covoare, icoane, fotografii, 3) Influența orășenească (urbanizarea interioarelor), 4) Stabilirea criteriilor estetice în privința decorării interioarelor, 5) Răstignirile (troițele). Victor Adiasevici, prof. de desen. Industria covoarelor (desene). Petre V. Ștefănuță: 1) Datinele și obiceiurile la Crăciun, Anul Nou și Bobotează, naștere, nuntă și înmormântare (pri-

viți comparative). Petre V. Ștefănuță și D. Barbu, învățător com. Stolniceni-Lăpușna: 1) Biblioteci țărești. S'au cercetat toate gospodăriile din sat și s'au înscris în fișe la fiecare gospodărie cărțile pe care le au. Materialul statistic adunat a fost prelucrat în cinci tabele statistice care urmează a fi lucrate în diagrame. S'au adunat fișe care cuprind starea culturală a locuitorilor din Nișcani. D. Barbu, inv. 1) Statistica școlarității dela 1918-1936.

2. *Manifestări economice.* Prof. Th. Știrbu 1) Uscătorii de fructe, 2) Comerțul de fructe. 3) Raportul între patron și lucrători, 4) Exploatarea țărești, 5) Influența solului asupra ocupației Nișcănenilor. Gheorghe Semașcu, licențiat al Academ. Comerciale-Cluj: 1) Meseriașii din Nișcani, 2) Industrii (uscatul fructelor, date statistice), 3. Bugele țărești. I. Tonev, dr. veter. Călărași și agent. vet. I. Cazan. 1) Organizarea Zootehnică a gospodăriilor din Nișcani, 2) Rase de animale, 3) Grajdurile și îngrijirea animalelor, 4) Izlazurile.

3. *Manifestări juridice.* Gheorghe Macadonschi, avocat. S'au cules informații asupra crimelor săvârșite în sat atât de mazili cât și de țărani. Relațiunile asupra actelor civile, modul de testare și diferite conflicte rezultate din distrugerile de hotar și încălcarea terenurilor.

4) *Manifestări politico-administrative.* Gheorghe Macadonschi, av.: 1) Organizarea administrativă a mazililor și a țăranilor până la revoluția din 1917, 2) Manifestările politice: Lupta între partide în timpul alegerilor, politica satului și politica partidelor politice, figuri politice din Nișcani, agenți electorali, etc.

Relații sociale Gh. Macadonschi: Clasele sociale din com. Nișcani, conflictele dintre mazili și țărani, înrudirile dintre mazili și țărani.

Statistica. Sergiu Bogos, prof. Vlad Coloșenco, șc. com. sup. ajutați de elevii. Mihailovschi și Dormoroz: S'au complectat fișe familiare la toate gospodăriile din sat și s'a prelucrat în parte materialul adunat în tabele statistice și diagrame. S'a adunat date statistice privitoare la natalitate, căsătorii și divorțuri din registrele stărei civile.

Fotografii. S'au lucrat peste 150 fotografii care oglindesc natura și viața socială din Nișcani.

Împreună cu fotografiile dela Iurcenii (sat cercetat în anul trecut) formează primul grup de fotografii care vor fi mărite și aranjate într'un muzeu fotografic al Institutului.

(Din raportul secretarului general: P. Ștefănuță .

Domnul Profesor *D. Gusti* a primit din partea d-lui R. Parezanin, președintele Institutului Balcanic, care a vizitat de curând Muzeul Satului, o scrisoare oficială din care extragem:

„Intors la Beograd, mă grăbesc să vă scriu și să vă mulțumesc pentru frumoasa primire cu care ați binevoit să mă onorați cu prilejul șederii mele la București. Am cercetat cu cea mai mare atenție admirabila D-voastră operă „Muzeul Satului”. E un lucru pe care îl văd pentru întâia oară, cu toate că am călătorit mult. Opera D-voastră, admirabilă prin ideea ei fundamentală, produce o impresie adâncă asupra vizitatorului și deșteaptă întrânsul inspirații mari și nobile. Satul nostru a fost izvorul nesecat al forței noastre în trecut, după cum mai este astăzi încă și va fi și mai mult în viitor, dacă îi vom consacra atenția pe care i-ați acordat-o atât de magistral în opera D-voastră.

Institutul Balcanic, pe care am cinstea să-l prezidez, va urnări cu cea mai mare simpatie munca D-voastră și o va îndica, ori de câte ori se va ivi prilejul, ca exemplul unei înalte activități culturale, sociale și nobile. Vă pot spune că prietenii mei de la Institut au primit cu cea mai mare bucurie expunerea mea asupra activității D-voastră”.

*

„Sindica ul francez al Presei învățământului” organizează, cu prilejul Expoziției internaționale din 1937, un Congres internațional al Presei învățământului la Paris, între 16 și 30 Iulie.

Chestiunile de pe ordinea de zi: 1. Despre influența presei asupra progresului pedagogic. 2. Despre influența perioadelor pedagogice asupra mentalității cetățenilor din toate țările. 3.

Despre importanța presei în învățământul universal al Păcii. 4. Presa învățământului în Imperiul colonial francez. 5. Ziare pentru copii, 6. Imaginile (intuitive) școlare.

Adeziunile și informațiile pe adresa: Président du Syndicat, M. Edouard Meslet, 26, Avenue Bosquet. Paris VII-e.

*

„Asociația pentru studiul artelor și cercetărilor relative la Știința Artei” organizează cu prilejul Expoziției Universale de la Paris, 1937, un Congres Internațional de Estetică și Știința Artei între 8-11 August. Congresul va fi divizat în trei secții: I. Estetica generală și Istoria Estetice. II. Istoria și Critica Artei. III. Știința și Tehnica Artelor. În ședințele plenare se vor discuta patru mari probleme: 1. Estetica și Știința Artei. 2. Câteva metode recente în estetică (metoda fenomenologică și psihanalitică). 3. Estetică, sociologie și cultură. Marile curente artistice din Europa în sec. XX-lea.

Informații la secretarul general: Raymond Bayer, 26, Avenue Théophile Gautier, Paris XVI-e.

*

Secțiunea de sociologie rurală a Societății Americane de Sociologie, publică începând din Martie 1936, o revistă trimestrială închinată studiului științific al vieții rurale: „Rural Sociology. Devoted to Scientific Study of Rural Life”, Vol. I. March, 1936, Nr. 1 (Louisiana State University. Baton Rouge, Louisiana). Comitetul de conducere e compus din Lowry Nelson, John H. Kolb. C. E. Lively, Dwight Sanderson, Carle C. Zimmerman și se adresează unui număr mare de colaboratori din Statele Unite și din străinătate. (Abonamentul anual: 2 dolari.)

